

ERDÉLYI PROTESTÁNS LAP.

AZ ERD. EV. REF. EGYHÁZKERÜLET HIVATALOS LAPJA

Laptulajdonos: az erd. ev. ref. egyházkerület.

Felelős szerkesztő: MOLNÁR ALBERT, th. tanár.

Szerkesztőség, hova a kéziratok és előfizetések bérmentve
küldendők, az ev. ref. theol. fakultás épületében 4. ajtó.

Előfizetési ár: egész évre..
félévre

12 kor.
6 kor.

MEGJELENIK MINDEN CSÖTÖRTÖKÖN.

Szobrot Bethlen Gábornak!

Bethlen Gábor fejedelemnek Nagy-Enyeden érc szobrot emelni szándékunk.

Szobrot egyik legnagyobb, legdicsőbb magyarnak, a kit e nemzet hálája s kegyelete örökre megillet.

Az erdélyi fejedelemség a mohácsi vész után nemzeti létünknek Menedék-bástyája, két századon át, e bástyának pedig a legmesszebb látó őrállója Bethlen Gábor.

Tisztán néz a jövőbe, s a nemzeti királyság már feladott várát visszafoglalni, Szent István koronáját maga fejére tétetni nem siet. Annál inkább megerősíti a várnak megmentett végbástyáját az erdélyi magyar fejedelemséget.

Megerősíti tetteivel, intézkedéseivel, alkotásaival; mindezeknek tartalmával és szellemével.

Biztosítja a békét és jóllétet, a nemzeti erősödést.

Megtettesíti a műveltség, a felvilágosodás eszményét.

Diadalra juttatja a politikai mérséklet, vallási türelem és lelkiismeret-szabadság szellemét.

Ha nagy volt, mint harcaiban: nagyobbnak mutatta magát, mint a béke hőse.

Ha dicső volt, mint fejedelem: még dicsőbbnek bizonyult, mint a nemzetet megmentő eszmék főpapja.

Politikai nagy ellenfele, Pázmány a biboros, maga is elismerte Bethlennek messze jövőbe kiható bölcsességét és hazfűségát, a maga kulturális alkotásaival pedig nyomról-nyomra követte őt.

A Bethlen Gábor erkölcsi és politikai hagyatéka nemzeti dús kincsünk, mely évszázadokon át szenvedett veszteségek után is, kamatos kamataival gyarapodva, nem csekély alaptőkéje lett az egységes Magyarország alkotmányos életének, szabadelvű irányban fejlődésének, végképp mai erejének is.

A szobor, melyet neki dicsőségesen uralkodó királyunk a székesfővárosban állít, elismerése, nemzeti létünk ezredik éve után is, annak az értéknek, mely Bethlen Gábor örökségéből szállott a magyar koronára.

És a szobor, melyet Bethlennek a nemzet fog az ő legsajátabb dicső alkotása, kollégiuma végleges székhelyén, Nagy-Enyeden emelni, záloga lesz az ő erkölcsi hagyatéka elfogyhatatlan voltának.

Alsófehérmegyében, hol az ő porai szétszóróvák, e megye székhelyén, hol szelleme hamvadatlan maradt, szobra, melyet az egységes magyar nemzet állít, melyet nemzetiségek tisztelettel környeznek, egyszersmind első kegyeltes emlékjele lesz az egykori Erdélyben a nemzeti fejedelemség dicső korának.

E szoborra szánt adományoknak, s egyszersmind a szétküldött (számozott) Gyűjtő ívnek *a folyó 1900. év végéig beküldését* hazafias bizodalommal kéri és várja,
Nagy-Enyeden, 1900. március havában,

az országos Bethlen-szobor-bizottság nevében:

Gróf Bánffy György,

valóságos belső titkos tanácsos,
az országos szobor-bizottság elnöke.

Gróf Bethlen Géza,

Torda-Aranyosmegye főispánja,
az országos szobor-bizottság alelnöke.

Bodrogi János,

főgimn. tanár,
a szobor-bizottság titkára.

Zeyk Dániel,

Alsófehérmegye főispánja,
az országos szobor-bizottság alelnöke,
a végrehajtó-bizottság elnöke

Orbai Lajos,

a Bethlen-kollegium pénztárosa,
a szobor-alap kezelője

Bartha Zsigmond,

főgimn. tanár,
ellenőr.

Egyházi életünk fejlesztésének eszközei*

(Molnár Albert fölolvasása a folyó évi jun. 7. napján Kolozsvárt tartott Egyházi Értekezleten.)

Egyházi életünk fejlesztése mindnyájunk feladata. Meg kell győződve lennünk arról, hogy az egyház javítása, megújítása által magát az emberiséget nemesítjük, istenországát építjük e földön. Minden mozzanlat, mely az evangéliumot a szívekbe vinni akarja, mely a népszellemet evangéliumi valláserkölcsiséggel megújítani kívánja, céljában elismerésre méltó. Azonban, nem szabad minden eszközt, ha mindjárt a legtisztább szándéku is ez, reális viszonyok számbavétele, bizonyos synthetikai megfontolás nélkül alkalmazni. Meggyőződésem szerint az egyház van kovászul rendelve a világban, az egyház, melyet föladatára, mint a történelem is bizonyítja, az idő teljességében Istennek lelke mindig megújít. Meg kell mutatnunk szellemünkkel, intézményeinkkel, munkánkkal, hogy református egyházunkban ma is megvan az az erő, melynél fogva Isten világtervének kiválasztott organuma lehet.

Vannak, kik egyház nélkül, az egyház rendje, szerves eszközei, szóval: extra eszközökkel akarják az emberiséget javítani. Rendkívüli viszonyok között a rendkívüli eszközöket is érthetőeknek kell találnunk, de nem szabad a kivételt tenni szabálylyá.

Egy schweitz-i író írja, hogy Genfben például kibérelnek vasárnap egy báltermet s az emberek inkább jönnek ide — épülni. Hívek toborzása végett egyik újabb amerikai találmány, hogy nőket alkalmaznak egyházfiaknak, templomszolgáknak. Van, a ki erdőben tartja predikációit, másik a szabad mezőn, harmadik élénk forgalmi utcákon. Van a ki éjfélkor imaórákat rendez pincérek számára, van a ki kenyeret, kávéot osztogat

* Főként a következő műveket használtam föl: *Sulze: Die evangelische Gemeinde. Sulze: Die Organisation der evang. Gemeinde.*

Neumann: Was Kann die innere Mission.

Gronau: Die Erwekkung unserer Gemeinden.

Wurster: Die Lehre von der inneren Mission

A Szecsen-megyében fekvő Szakadát evang. egyházközség legényegyesületének alapszabályai kéziratban. *M. A.*

csavargók között, kik aztán a prédikációt meghallgatni tartoznak. Mások végig járják a házakat, térdre esnek s imádkoznak a meglepett lakók előtt s — érettük. Mások kegyes iratokat hagynak a coupékban, stb. Ily dolgok nem absolute helytelenek, de nem a maguk helyén alkalmazva éppen ellenkezőjét érik el annak, a mit akarnak.

„Ébreszteni!“ hangzik a jelszó kivált a methodista Wesley és Whietefield óta. Új prédikálási methodus állott elő és új énekek éneklése sajátos melodiával.

Az evangelisatiót fölöttébb ajánlják. Értik alatta a missio predikációt, melynek célja ébresztő igehirdetés által az evangéliumtól elszakadt tömegeket ismét az ige hatása alá hódítani. Ez volna ma a házfedelekről való prédikálás. Talajdonképi talaja a nagy tömeg, a külvárosok, hová a rendes igehirdetés nem tud elhatni. Ki kárhoztatná elvileg e nemes törekvést? Csakhogy ez evangelisatorok igen sokszor a dolog könnyebb végét fogják meg s a hitetlen, közönyös holttetemek helyett a rendezett egyház élő, hű tagjaival kívánnak operálni. Maga Schrenk éppen szükségesnek tartja, hogy az evangelisator az egyház hűségese tagjait s hűségese templomjáróit is programjába vegye föl. Sőt Schrenk szerint a bensőbb vallásos életközösségre összeállott társulatok az úgynevezett Gemeinschaft-ok embereinek is szükségük van e meg-megjelenő evangelisatorokra s ez utóbbi esetre vonatkozólag, el kell ismernünk, Schrenk helyesen is argumentál. Azonban a rendezett egyházi gyülekezetben történő extra-evangelisatio folytán elő áll a gyülekezet tagjai között egy áldatlan megkülönböztetés: a „megtértek“ és meg nem tértek. a fölébresztettek kicsiny serege és a holt tagok nagy tömege. Az a nő, ki este evangelisatorra megy, fölébresztett hívő; azonban a másik nő, ki az alatt gyermekeit fekteti le s gyermekeinek ruháit foldozza, mossa, csak világ gyermeke, kinek nincs érzéke a menynevei Jeruzsálem iránt, mondja Gronan superintendens. Schrenk kezdetben 8, utóbb 15 napot szentel egy helyen az evangelisatióknak az ébresztés, fölszerkentés céljából, de komoly emberek állítják, hogy az ő megtértejei electromos fény mellett produkált növények, nein pedig kies vizek mellett plán-

tált fák. Az evangelisatio kultiválása céljából alapította Christlieb Bonnban a Johanneumot, mely intézet föladata 3 éves kursus alatt evangélistákat képezni. Csak-hogy ez evangélisták az ő evangelisatioi munkájukban az egyházkormánytól függetlenek akarnak lenni. Az egyház joga velük szemben csak annyit jelent, hogy valamely egyház papja hívassa meg s bizza meg őket az evangelisatio munkájával. Azonban az evangelisatorok e sorompón is scrupulus nélkül tették túl magukat. Aztán az általuk úgynevezett fölébresztettektől ez evangelisatorok nem kívánnak egy bizonyos egyházhoz tartozást, lehetnek sekták tagjai is, a mint akarják. Világos, hogy ily evangelisatio nem egyházas. Pedig helyesen mondja Roperti: nem elég, hogy evez a hajó; az a kérdés, hogy: mily irányban evez? El kell ismernem, keresik a gyógyszert, hogy az evangelisatio az egyháznak ne ártson. Ily gyógyszer volna, mondják, hogy egy egyházi s s szabad belmissioi vegyes bizottság határozza el, hogy hova kell evangelisatort küldeni. Schrenk szerint úgy helyes, ha a gyülekezet lelkésze hívja meg egyházába az evangelisatort. A német evangelisatioi egyletnek szabályai a porosz Oberkirchenrat elébe terjesztettek s ettől helyben hagyattak. Ennél Würster, a belmissio egyik tudományos földolgozója is többet kíván s azt kívánja, hogy legyen képviselve az egyház éppen azon a forumon, hol az evangelisatio vezetetik. A kezdet erre megvan téve Schlesvig-Holsteinban, hol a generalsuperintendent az evangelisatio komitéjával együtt intézkedik. Ugyancsak Würster azt a kívánalmat is kifejezi, hogy ez evangélisták érettebb, egyházas, theologus és ordinált emberek legyenek. Szóval: van igyekezet az evangelisatiót az egyházra nézve kevésbé veszélyessé tenni. Mindazonáltal az evangelisatio nem bizonyult alkalmasnak az egyházi élet fejlesztésére. Komoly bizonyítványok állítják, hogy az evangelisatio „megmentettjei“ a különben is legvallásosabb gyülekezeti tagokból kerültek ki. Az evangelisatio aratott ott, hol az egyház vetett; azonban a holt tetemetek meg nem elevenítette, de holtan heverni hagyta továbbra is. Nincsenek csodaszerek. A lelkek megújítása az egyház mindvégig kitartó, hű, rendes munkája által lehetséges. Többek közt Gronan superintendens a múlt évben határozottan kijelentette, hogy az evangelisatio inkább ártott, mint használt. És bizalmatlanságot keltezt az egyház iránt.

Az egyházi élet fejlesztésére nem alkalmasok továbbá azok a szűkebb körű társulatok sem, melyek, mint mondatik, a keresztyén közösség ápolása céljából tartanak összejöveteleket. Ez egyletek jellegzetesen vallásos sphäraba esnek. Extra-istentiszteleti konventikumok. Németországban általánosan e név alatt: „Gemeinschaft“ ismeretesek. Miért tartják szükségesnek e kisebbkörű s extra-istentiszteleti életközösséget élő társulatokat? Azért, felelik, mert a vallásos társas ösztön *a törvényes egyházugyülekezeti keretben nem elégíthető ki*. Az egyházi gyülekezetek köre igen széles, az egyháztagok közötti különbségek fölöttebb nagyok. Aztán meg a papok sem képesek mindnyájan kielégíteni a vallásos szükségérzetet. E társaságok összejöveteleiben ott van az ima, az írásmagyarázat, bibliai elmélkedés. De hát e célra nincs-e ott a templom, az egyházi istentisztelet? Ugyde itt e konventi-

kulumokban minden szabadabb formában történik. Itt megvan a gondolatok, tapasztalatok debatszerű kicserélése. Az sem tagadható, hogy e konventikumokban, e vallásos extra-összejövetelekben bizonyos vád van az egyházi rend, az egyházi viszonyok, az egyházi organumok ellen. Joggal-e? Ha joggal, úgy az egyháznak meg kell javítania magát. Mert e vallásos összejövetelekben semmi oly lényeges dolog nem fordul elő, a mit az egyház kevesebb egyoldalúsággal és több egésséggel ne végezhetne el. Nem hihető, hogy e konventikumok az egyházhoz való kapcsolatot erősítsék. Egészebb az egyházi, templomi istentiszteleti élet. Egyébiránt a sekták is ezzel az intensivebb vallásos életközösséggel, a tömegeből a fokozatos szentség nevében történő kiválással dicsekednek. Némely kegyes társaság immár anynyira ment, hogy a sakramentumokkal is külön él. Tényleg Luther is helyeselt a „Deutsche Messe“ előszavában „oly összejövelekezőseket, melyekbe komoly keresztyének beállanak és talán valamely házban magukra egybe gyűlnek imádkozni, bibliát olvasni, kereszteni, sacramentumban részesülni és más keresztyén munkát gyakorolni.“ Kétségkívül, Luther e szavai, ha realisáltatnának, egyházat szerveznének az egyházban, ecclesiolat az ecclesiában, a minthogy tényleg a mai konventikumok is már ecclesiolák, vagy mindenesetre inkább vezetnek oda, mint vissza az egyházba. Azonban maga Luther kijelenti, hogy ily intézményt a meglevő viszonyok között kivihetetlennek tart. Kivált Württemberg a „Gemeinschaftok“ klasszikus hazája. De különben is igen elterjedt intézmény ez. Vannak szövetségeik, komitéik, Reisebrudereik, organumaik, mint, például, a Philadelphia. Az egyházzal szemben bizonyos ítélkező pártszellem hatja át nem egyszer e konventikumokat s nincs kizárva, hogy kifejlődjék bennük bizonyos „vallásos élvágy“ Az evangelisatio s a konventikumok között összefüggés van. Az evangelisationak éppen bírálata az, hogy nagy tömegekre kiható működés helyett inkább csak szűkebb körű egyleteket produkál s ereje konventikumokban szívódik föl. Különben is, tisztelt Értekezlet, a valódi vallásosság bizonynyal érzi, tudja, hogy a nagyobb körű s kevésbé homogen elemekből álló egyházi gyülekezetek is képesek vallásos közösségre, közös istentiszteleti életre.

Más színben látom azonban s mint egyházi életünk fejlesztésének egyik eszközét éppen ajánlom azokat az istentiszteleten kívüli összejöveteleket, melyeknél a vallásos elem mindenesetre előfeltétel, alapszín, de ez összegyülekezések substantiája mégsem maga az istentisztelet. Ez összejövelekezések: nemesen és egyházasan ható társaságos érintkezés. Nem kielégítik, de ébresztik a templom szükségérzetét s jótékonyan hatnak az egyházi közös feladatok minden irányban való megoldására. Szóval: ez összejövetelek nem kiemelkedőleg a vallásos sphärában — ily sphära az egyházi gyülekezet számára a templomnak van fönn tartva, — de a vallás által bensőleg áthatott kulturális, ethikai és socialis sphärában mozognak. Ilyen összejövetelek voltak a múlt télen a mi kolozsvári protestáns estéink. Ily összejövetelt ír le Sulze »Familienabend« név alatt. Adjuk itt egy ily összejövetel programját: Komoly zenei előadás. Sulze kiemeli a gordonka hatását. Kar-

ének. Előadás. főleg egyháztörténelmi tartalommal, pl. Luther Wormsban. Igen helyes, ha ily előadásokat éppen világiak tartanak, hogy annál evidensebb legyen az az igazság, hogy a vallás nem csak a papok „mestersége”, de mások szívében is ott él. Erre közös ének jő. Szünet. Szünet alatt a Sulze estélyén résztvevők megfelelő hangu társalgásba bocsátkoznak, sőt frissítőkkel is élnek. Szünet után ismét komoly zenei előadás jő. Azután itt van igen alkalmas helye jelentést tenni az egyházi életről, az egyházat illető dolgokról, tervekről, az egyház socialis tevékenységéről, felekezeti viszonyairól, a templomi éneklés fejlesztéséről, berendezéséről, templomfölszerelésről, ünnepnapok megszenteleséről, a női választmányok, az ifjúsági szervezetek, a családügyi bizottságnak dolgairól, szóval: szőnyegre kerülhet minden, a mi az egyházi életműködésre tartozik. Helye van itt nemcsak tapasztalatok elmondásának, tények konstatálásának, de tanácskozássoknak, meleg buzdításoknak. A világiak részéről történő fölszólalások, ha kell. a hitelenség, közöny, templomkerülés, sacramentumunk elhanyagolása, klerikalis túlkapások, a társadalmi vigasztalan állapotok fölött komolyak. sőt keresztyénileg feddők is lehetnek. Komoly, magába szálló hangulat támad ez őszszejöveleken s így vágy keresni a javulást, a szabadulást, az igét, a templomot. Igen, ily egyházi esték, vagy református esték nagy mértékben ébresztői lehetnek az egyházas szellemnek.

Spener kegyes összejövetelei (collegia pietatis), melyeknek céljuk volt a szentírás, a hittan, káté ismeretét mozdítani elő, újultak meg némely theaestélyek formájában, de csak szűkebb körre szorítva. Őszintén megvallom, hogy imával, bibliamagyarazattal összekötött theaestély iránt nincs vonzalmam. Egy theaestély engem a mívelt társalgás hangulatába helyez, de a bibliamagyarazat át helyez a Sinaira, a galileai dombra, a Golgothára, a templomba, szívem legintimebb mélységeibe. Ismerem az istentisztelet magános szobámban, a család meghitt körében, de átlépve házam küszöbét, istentiszteleti életemet a mennyben ez egy *közös* istentiszteleti élet, csak az egyházgyülekezeti istentiszteletben, a templomban élem át. Amaz említett theaestélyeknél, sokkal megérthetőbb a herrnhuti gyülekezetek theázása, melynek célja az úrvacsorai közösségre készíteni elő, de mindenképpen célravezetőbbek azok az egyházi esték műsorral, a mult történelmével, a jelen aktualis kérdéseivel, melyeknek fönnebb programjáról is szóltam. Lehet azonban egyháztársadalmi theaestélyeket nálunk is tartani műsorral, de tulajdonképp biliamagyarazat nélkül; mert az a bibliamagyarazat felnőtt hiveinket illetőleg s agendánk szerint templomi istentiszteleti actus.

Azonban a régi egyház szeretetvendégségét a jelennek megfelelőleg föllehet újítani egyes alkalmakkor, pl. reformáció ünnep napján, karácsonyszombatján, vagy más alkalmas időben. Igazán szeretetvendégség legyen ez, hol megjelennek a szegények és módosabbak egyaránt, hallanak nem ugyan predikációt, de szívet emelő, vigasztaló, buzdító szavakat. És történik mindez az egész gyülekezet részvételével.

(Folytatása következik.)

Értesítés az énekügyben.

Köztudomásra hozom az egyetemes énekügyi-bizottság következő intézkedéseit:

1. Elhatározott, hogy részint az eddig I–VI. füzetben közrebocsátott énekszövegekből, részint a még ezentúl az elnökséghez beküldendő javításokból és újabb szerzenyenyekből egy nagy *Gyűjtemény* fog egybeállítatni oly módon, hogy a felveendő versenyképes darabok, Zsoltárok és Dicséretök egyiránt egymásmellé sorozva, az újabb szövegek is, az alkalmi ság szerint hasonló képen együvé csoportosítva fognak közzétételni, minél fogva több kisebb füzet nem fog már kibocsátatni

Ezt a gyűjteményt az elnök fogja szerkeszteni és kiadni azokból a szövegekből, a melyeket *Baksay Sándor, Balogh Ferenc, Lévy József, Cike Lajos, Váró Ferenc* és *Radácsi György* urakból alakított bizottság versenyképesnek és így a gyűjteménybe felveendőnek fog ítélni.

Felhívom és felkérem tehát első sorban azokat a szövegszerző urakat, a kiknek az I–VI. füzetben darabjaik vannak, hogy a mennyben szükségesnek látják, nézzék át még egyszer munkáikat és azokat esetleg javítva, vagy változtatva küldjék be hozzám, hogy úgy terjeszthessem a bíráló bizottság elé. Természetesen azokat a darabokat, a melyekkel szemben javítás vagy változás nem fog érkezni hozzám, úgy fogom előterjeszteni, a mint most vannak.

Fölvívom és felkérem továbbá az összes hivatott egyéneket; ezek közt azokat is, a kiket külön is felszólítottam és felkértem, hogy a mennyben énekszövegek írásával, vagy átdolgozásával foglalkoztak és a reform. munkában részt venni kívánnak, akár Zsoltár, akár Dicséret átdolgozásait, akár újabb énekszövegeiket hozzám a *folyó év október 31-ik napjáig* mindenesetre méltóztassanak beküldeni, mert a gyűjtemény közrebocsátása nem késztetik sokáig s a 25 év óta vajdó reform. ügyet oly ponthoz kell már vezetnünk, a melyen dönteni lehet további sorsa felett. Az okt. 31-iki határidő az előbbi pontban érdekelt szerzőkre is vonatkozik

Felhívom és felkérem azokat a szerzőket is, a kik a VI. füzet kibocsátása után küldötték be hozzám kéziratokat, értesítsenek engem, hogy úgy terjeszsem-e darabjaikat a bíráló bizottság elé, a mint most vannak, vagy visszaküldjem-e azokat újabb áttekintés végett? mert én különben minden hozzám érkezett darabot a bíráló bizottság rendelkezésére fogok bocsátani.

Általános tájékoztatásul ez úttal is megjegyzem, hogy a szöveg írók előtt semmi korlátozás sincs arra nézve, hogy mit írjanak; az I–VI. füzetben közlött szövegek sem egyebek egyelőre, még java részökben sem. mint kisérletek, a melyekhez hasonló vagy azokat felülmuló verseny darabokat mindenki szabadon írhat, a ki arra hivatott. Azonban különösen még is felhívom az írók figyelmét arra, hogy leginkább mutatkoznak még hézagok némely alkalmi énekekre nézve, mint p. l. tél, tavasz, nyár, ősz; templom-, toronyszenteles, egyházi tisztviselők beigtatása, pap avatás, konfirmáció, iskolások vizsgálja, kereszteleési, esketési alkalom, király koronázása, halála.

2. Az ének dallamokra nézve a kiküldött szakbizottság a következő dallamok fölvételét állapította meg: 5, 6, 8, 16, 23, 24, 26, 28, 33, 34, 38, 46, 50, 65, 77, 78, 80, 92, 102, 128, 137, 143, 145, 148 Zsoltár-dallamokat, a melyek lágy hangsorúak;

3, 15, 19, 21, 25, 30, 32, 35, 42, 43, 47, 66, 74, 81, 84, 89, 103, 105, 119, 122, 134, 135, 133, 140, 150. Zsoltár dallamokat, a melyek kemény hangsorúak.

37, 43, 63, 65, 70, 75, 137, 140, 153, 162, 173. dicséret-dallamokat, a melyek lágy hangsorúak.

5, 64, 74, 144, 179 dicséret dallamokat, a melyek kemény hangsorúak.

4, 12, 30, 34, 101, 164. dallamokat az erdélyi énekeskönyvből, a melyek kemény hangsorúak.

Mind ezek a dallamok magyaros rytmikai beosztással Sz. Nagy József, Kálmán Farkas, Somogyi Antal, Deák Gerő, Szügyi József, Nagy Zoltán urak által feldolgozva készen vannak és az előbb elősorolandó dallamokkal együtt a nagy gyűjteményben közöltetni fognak; az előleges közrebocsátást azonban annak költséges volta miatt, mellőzte a bizottság! Ugy gondolom azért, hogy emez általánosan ismert dallamokra bárki is írhat szöveget a nélkül, hogy a beosztást feltétlenül ismernie kellene, mert a mostani szövegek rythmusa is eligazíthat minden nozzáértó egyént. Irjon hát csak mindenki ezen a módon és ha én, a hozzám küldendő darabokban mégis valami eltérést fogok találni, az ilyen esetben felvilágosító észrevételemet közölni fogom az illető szerzővel, vagy csekélyebb hibákat magam is kiigazítok. Azonban ha valaki mégis előlegesen tudni akarná egyik vagy másik dallam beosztását, a melyre írni kíván; én az ilyen dallamokat bárkinek kívánatára, készséggel megküldöm.

A bizottság nem látta szükségesnek, de az és ugyanazon dallamokban előforduló hangulat-változás miatt, kivihetőnek sem valamely dallam érzelmi hatásának részletezését, azért egyszerűen csak a lágy és kemény hangsorú jellemzést adta meg. Lágy hangsorú dallamokra leginkább szomorú alkalmi, vagy általában a könyörgő énekek irandók; kemény hangsorú dallamokra pedig vidán, ünnepi és hymnus-szerű énekek

Ismeretlen dallamok fölvetettek:

1. a régi Énekesből 104, 272, 287, 299.

A 104. 9 soros vers. Erős várunk nekünk az Isten.

A 272. 4 soros vers; minden sor 13 szótag 4+4+4+1, beosztással, páros rímmel.

A 287. 4 soros vers, a 3 első sor 8 tagu, 4+3+1, a 4-ik sor 1 szótag 5+6 beosztással páros rímmel.

A 299. 4 soros vers, minden sor 8 szótag, páros rímmel.

2. Új dallamok.

1. Régi, Sztáray Mihály-főle 7 soros vers, 1, 3, 5, 6, sor 7 szótag, 2, 4, 7 sor 6 szótag. Egymáshoz rimelnek az 1-3, 2-4, 5-6 sorok, a 7-ik pedig visszatér az elsőre. Lágy dallam.

2. Ünnepi dallam. 8 soros vers 1, 2, 3, 4, 7, 8 sorok 9 szótaggal 1+2+3 beosztással; 5, 6 sor 6 szótaggal, 3+3 beosztással, 1+3, 2+4, 5+6, 7+8 sorok rimelésével.

3. Ima dal, lágy hangsorral, 6 soros vers, 1, 3, 5, 6 sor 8 szótaggal; 4+3+1 beosztással, 2, 4 sor 7 szótaggal, 4+3 beosztással; rimelnek 1-3, 2-4, 5-6 sorok

4. Szomorú dallam 4 soros vers, minden sor 13 szótag, 6+4+3 beosztással, páros rímmel.

5. Alleluja! 9 soros vers, 1, 2, 4, 5, 7, 8 sorok 8 szótaggal, 4+3+1 beosztással, 3, 6, 9 sorok 7 szótaggal, 4+3 beosztással, rimelnek 1-4, 2-5, 3-6, 7-8-9 sorok.

6. Szomorú dallam, 4 soros vers, minden sor 13 szótag, 4+4+4+1 beosztással, páros rímmel

7. Szomorú dallam, 8 soros vers, 1, 3, 6, 8 sorok 8 szótag 4+3+1 beosztással, 2, 4, 5, 7 sorok 7 szótaggal 4+3 beosztással, kereszt rímmel.

8. Magyar gályarabok éneke. 8 soros vers, a 8 szótagu sorok 4+3+1; a 7 szótagu sorok 4+3 beosztással; rim. 8-7, 7-7, 8-8.

9. Új dallam, Szegedi Gergely szövegére, régi Énekes 154. 7 soros vers, 1, 2, 3, 4, 6, 7 sor 8 szótag, 4+3+1 beosztással; 5 sor 9 szótag 4+4+1 beosztással. A négy első sor páros rímmel, a 3 utolsó együtt rimel.

10. Lágy hangsorú dallam. 4 soros vers, minden sor 8 szótag, páros rímmel. Beosztás 4+3+1.

11. Ugyanolyan. 9 soros vers 1, 2, 3, 4 sorok 8 szótaggal, 4+3+1 beosztással, kereszt rímmel; 5, 6, 9 sorok 6 szótaggal, 4+2 beosztással együtt rimelnek;

7, 8 sorok 8 szótaggal, 4+3+1 beosztással, együtt rimelnek.

12. Ugyanolyan 4 soros vers, minden sor 10 szótag, 4+4+2 beosztással, ölelkező rímmel.

13. Kemény hangsorú dallam, 8 soros vers, minden sor 7 szótag, 4+3 beosztással, páros rímmel.

14. Ugyanolyan 8 soros vers, minden sor 8 szótag 4+3+1 beosztással, páros rímmel.

15. Ugyanolyan. Palestrinától átvéve, 8 soros vers, 1, 3, 5, 6, 7 sorok 7 szótaggal, 4+3 beosztással; 2, 4, 8 sorok 6 szótaggal, 4+2 beosztással; rimelés; 1-3, 2-4, 5+6, 7 vissza a 3-ikra, 8 vissza a 4-ikre.

16. Lágy hangsorú dallam, 8 soros vers, 1, 2, 3, 4, 7, 8 sorok 8 szótaggal, 4+3+1 beosztással; 5, 6 sorok 9 szótaggal 3+4+2 beosztással, páros rímmel.

Ezekre az új dallamokra, a melyek szépségükre tekintettel hoztattak ajánlatba, s a melyek vég elbírálás végett a nagy gyűjteményben fognak közzétetni, szöveget kérek bárkitől, de főleg a dallam szerzőket kérem föl, hogy ők magok igyekezzenek jó szövegekről gondoskodni, mert közvetlen sürgetés nélkül nehezen írnak a hivatottabb egyének is. Itt is megjegyzem, hogy a ki bármelyik dallamra nézve bővebb tájékozást kíván, azt szívesen megadom, vagy a dallam szerzőjével megadatom.

Kívánatosnak tartom, ha azokat a szebb dallamokat, melyekre eddig kevés szövegünk van, így a 8, 15, 28, 78, 137, 148 Zsoltárok dallamait, valamint a régi énekes könyvből fölvetett dallamokat is különös figyelemre méltassák a szövegírók. Általában pedig, a ki a munkában részt venni óhajt, bármily irányú tájékoztatás végett, forduljon hozzám, készséggel állok mindenkinek szolgálatára.

Végül csak azt jegyzem még meg, hogy a kiadandó nagy Gyűjtemény, a legszélesebb körű bírálat végett annyi példányban fog kinyomattatni, hogy azt minden érdeklődő megkaphassa és módja legyen akár a szövegek, akár a dallamok felett véleményét nyilvánítani. Csak ily nyilvános és teljes kritika után állapíthatja meg az egyetemes énekügyi bizottság az új Énekes könyv darabjait.

Sátoralja-Ujhely, 1900. június 1-én.

Fejes István,

az egyetemes énekügyi bizottság elnöke.

Az erdélyi evang. ref. egyházkerület Egyházi értekezletének lefolyása.

Lapunk mult száma hozta azokat a kiváló fontosságú beszédeket, a melyek értekezletünk megnyitásán elmondattak: az Értekezlet két védnökének, egyházi és világi elnökeinek beszédeit. Nemsokára hozni fogja azokat a nagyszabású értekezéseket is, melyek a gyűlésen felolvastattak. E sorok írójának az értekezlet lefolyásáról kell tudósítania.

Az értekezlet közgyűlésének előkészítő munkálatai befejeztével már 6-án délután több száz tag jelent meg a közgyűlésre. Köztük főgondnokaink közül Br. Bánffy Dezső, grf. Bánffy György, Br. Kemény Kálmán, Simó Lajos és Zeyk Dániel kimentették elmaradásukat. Továbbá: grf. Tholdalagi László, id. és ifj. Br. Zeyk József, grf. Bethlen Ödön és Bálint, grf. Wass Béla, Gyarmathy Zsigmond, Gaál Gyula, Zeyk Gábor, Sándor József, Újvárosi József, Somogyi István, Gyárfás Endre stb. előkelő világi gondnokok, az esperesek csaknem teljes számmal, sok lelkész, presbyter és egyháztág összesen 5-600-an, kiknek legnagyobb részét kolozsvári hitsorsosaink fogadták vendégszeretükbe.

Este 6 órakor előértekezlet tartott a theologia dísztermében, a melyen az alapszabályok vitattattak meg és fogadtattak el csekély módosítással és megállapodás történt a tisztikarra nézve és a közgyűlés

lefolyására nézve. — Nyolcz óraker Nagy Gábor kerti helyiségében gyültünk össze ismerkedési estélyre, mely barátságos hangulatban folyt egész éjfélig.

7-én reggel már nyolcz óraker nagy sereggel vördtünk össze a theológián, honnan harangok zugása közben vonultunk fel a püspök ur vezetése alatt kilenc óraker a belső-farkas-utcai ódon, hatalmas templomba. Két gyülekezeti ének után a kolozsvári ev. ref. egyházi vegyes dalkar énekelt Borsay karnagy távollétében Seprődi János vezetésével egy gyönyörű himnusz, melyben különösen kellemes volt Szöllősi Attiláné urhölgy hatalmas solója. Ennek elhangzása után a püspök ur tartott szárnyaló, magas röptű imát, majd a női kar szép éneke után Vásárhelyi Boldizsár deési lelkész, papi karunk fiatalabb generációjának e kiválóan rokonszenves tagja igen szép egyházi beszédet.

(Már itt megjegyezni kívánjuk, hogy miután a közgyűlés elhatározta, hogy a titkár szerkesztésében „Évkönyvet“ fog kiadni, a melybe felveendők lesznek a megjelent tagok névsora, a jegyzőkönyvek, és az összes beszédek és értekezések és a mely az alapító tagoknak ingyen, a többi tagoknak és egyházközségeknek pedig lehető mérsékelt árért megküldetik: a beszédek tartalmának közlésétől e tudósítás folyamán eltekintünk.)

Az egész gyülekezet által állva énekelt Hymnus elhangzása után Molnár Albert th. tanár tartott megnyitó beszédet, melyet Br. Bánffy Dezső főgondnok és Dr. Bartók püspök már közlött mély benyomásokat keltett és zűg helyeslésekkel gyakran megszakított beszédei követték.

Az alapszabályok több ajánlott módosítás mellözésével, a melyek azonban a gyakorlati szükség szerint majd bevehetők lesznek. elfogadtatván, a tisztikarra nézve Br. Bánffy Dnzső főgondnok terjesztette elé a javaslatot, melyet úgy mint mult számunkban közöltük, egyhangulag fogadott el a közgyűlés. A köszönetet az egész tisztikar nevében grf. Kuun Géza vil. elnök köszönte meg az ősz tudósnál, a mi büszkeségünkél, szokásos komoly, higgadt és mégis lelkes és lelkesítő beszédben.

Az első nap délelőttjének programja ezzel ki lévén merítve, közebédhez ültünk a »Lövölde« hatalmas termeiben. Az egyszerű ebédet nagyszerűvé tették azok a hatalmas köszöntők, melyeket ott hallottunk. Br. Bánffy főgondnok Ő Felségét az apostoli magyar királyt éltette, kinek bölcs kormánya alatt még szabadon jöhetünk össze, hogy egyházunk javának munkálása által előbb vigyük a hazajöllétét. Dr. Bartók püspök egyházkerületünk gondnoki karára s annak fáradhatatlan fejére Br. Bánffy Dezsőre üritette poharát. Br. Kemény Kálmán a mi püspökünket köszönti fel, ki buzgó és hű harcos az anyaszentegyház védelmében. Molnár Albert th. tanár a világi elem munkáját festette köszöntőjében s az értekezlet világi elnökét grf. Kuun Gézát éltette. Sándor József a magyar nemzeti eszme politikusa, a ref. papokra köszönt. Zeyk Gábor a vendégszerető Kolozsvárt, Nagy Mór polgármester helyettes a ref. egyházat élteti. Nagy Károly a liberalis sajtót figyelmezteti, hogy érdekei azonosok a protestáns szabadelvűséggel s így egymás támogatására kell sietniök. Jancsó Lajos a püspök legjobb, legigazabb titkárát — nejét köszönti fel, míg Irsay József lelkész szellemes szójátékkal azt kívánja, hogy »Magyar Szó«-val védjük a »Magyar Állam«-ot, »Alkotmány«-t és »Hazánk«-at.

A lelkes hangulatban elköltött ebéd után az Értekezlet választmánya alakult meg és tartotta első ülését. A jelen volt tagok bizottságokra osztottak, s elhatározottak, hogy a jelen nem voltak is felszólítandók, valamelyik bizottságba beállani. A pénzügyi bizottság elnöke lett: Gyarmathi Zsigmond, az irodalmi: Váro

Ferencz, az egyháztársadalmi: Nagy Károly. Aztán egy s más apró választmányi tárgy nyert elintézését.

Estve a theol. fakultás internátusa ifjúságának majálisa várta a szórakozni vágyó közönséget. Előbb azonban az értekezlet két védnökénél Br. Bánffy Dezső főgondnoknál és Dr. Bartók püspöknél tisztelgett az értekezleti közönség. Kétszáz fákyla világította meg az utcákat, a merre a menet a vasuti zenekar indulói mellett elvonult. Az első állomásnál Balázs József besztercei lelkész, a püspöknél Ince Lajos nagyboronyói lelkész tolmácsolták a tisztelgők érzelmeit, a melyre a védnökök gyönyörű, a nap jelentőségét méltató és a fellendülés iránt táplált reménységüket hangsúlyozó felekezeti békére és hagyományos reformatus hazafiságra buzdító beszédekkel válaszoltak.

A majálison derekasan működött a rendező derék ifjúság. A termeket zsufolásig megtöltött közönség lelkesen mulatott a reggeli óráig, és a kellemes társadalmi érintkezés mellett vagy 150 frtnyi bevételt szereztek a Szeretetház alapja céljaira.

A második nap volt az igazi „munkanap“ Gróf Kuun Géza elnök reggel 9 óraker nyitotta meg az ülést a theol. fakultás dísztermében, hol a férfi tagokon kívül szép számú érdeklődő női közönség is volt jelen élén Br. Kemény Kálmáné ő nagyméltóságával, ezzel a lelkes, ritka buzgó kávinista mágnás asszonnyal, kitől oly sok áldásos hatás indult ki eddig is egyházunkban s bizonyára még több fog kiindulni a jövőben!

Elsőnek Molnár Albert egyh. elnök olvasott fel egy nagy tanulmánnyal, komoly körültekintéssel és igazi apostoli buzgalommal megírt értekezést az egyházi élet fellendítésének eszközeiről. Az értekező a szabad társulások végtelen sokféleségei helyett olyan állandó kereteket ajánl, a melyek mindig természetes kontaktusban tarthatók magával az egyházzal. Szinte örvendeni lehet azon, hogy a beható tárgyalás alapján való határozathozatol a jövő közgyűlésre halasztott, mert ez a nagy tanulmány megérdemli, hogy mielőtt pro vagy contra valaki nyilatkoznék alapos tanulmány és diszkusszió tárgyát képezze a nyilvánosság előtt; azt érdemli, hogy tudatosan fogadtassék el, mert csak ez lehet biztosítéka az ajánlott eszközök céltudatos alkalmazásának és funkcionálásának. Reméljük is, hogy az Évkönyvben való megjelenése után azonnal magas színvonalú megbeszélés tárgyává lesz e lapok hasábjain. Hanem az már nem volt helyes, hogy a közgyűlés hallgatólágl siklott át a Nagy Károly indítványán, mely azt kérte, hogy mondja ki a közgyűlés, hogy addig is, míg a Molnár Albert ajánlotta eszközök tekintetében egyöntetű megállapodásra jutnánk, az egyháztársadalmi tevékenység azonnal való megindítását szükségesnek tartja, annak megindítására a tagokat felkéri s egyedül annyit fejez ki azok irányítására vonatkozólag, hogy a hivatalos egyházzal szoros kapcsolatban tartandók.

Váro Ferenc „Vallomások és kérdések“ címen tartott egy valóban felséges értekezést. Saját prot. ker. hittudatának fejlődését s mai állapotát rajzolta benne oly megkapó közvetlenséggel és erővel, hogy a közönség nem győzött betelni vele s valóságos ekstázisba hozta a hallgatóságot. Az elismerés hangjának először is a püspök úr adott kifejezést; aztán elhatározottak, hogy az Évkönyv mellett külön füzetben is kiadatik, mint első száma annak a népies irodalmi sorozatnak, mely az erdélyi reform. egyházkerület égisze alatt fog megjelenni, a lehető legszélesebb körben terjesztetik. A benne foglalt konkrét javaslatok megvalósítás céljából közzölni határozották a theol. fakultás tanárkarával.

Bedőházi János tanár a »Hit és tudomány« viszonyáról értekezett, örvendve hogy eljött az idő a protestantizmus által, midőn a tudás és hit: sem nem ellenségek, sem nem indifferensek egymásra nézve, hanem fegyvertársak a felvilágosodos, műveltség és vallás-

erkölcsi tökéletesedés munkálásában. Ez erősebb sziklára fekteti a prof. egyházakat mint Péter sziklájának képzelt megingathatatlansága. Kinyomatik.

Bodor Géza az egyházmegyei értekezletek eddigi munkálkodásáról adott tanulságos képet, a mely különösen az eddigi eredmények összefoglalása által válik egyháztörténelmünk fontos adalékává.

Már d. u. háromra járt az idő, midőn elnök jelentette, hogy Nagy Károly és Szász Béla felolvasásukat az idő előhaladottsága miatt nem fogják megtartani.

Az Egerházi Lajos által benyújtott indítvány és tervezet egy papi temetkezési segélyegylet megalkotása iránt áttételt a választmányhoz, hogy azt tanulmány tárgyává téve, róla jelentést tegyen.

A taggyűjtő ívek és Évkönyvre vonatkozó határozatok után elnök az ülést a jól kezdett munka jó folytatásába vetett reménység kifejezésével zárta be, kinek a gyűlés nevében dr. Bartók püspök mondott hatalmas éljenzésektől kísért köszönetet.

Nagy vonásokban im ez volt lefolyása az emlékeztető értekezletnek, melynek ellenségeink mindenképpen politikai tendenciákat igyekeznek tulajdonítani, hogy diskreditálhassák. Félnék a világosságtól, a baglyok sötét odú után vágynak. Ám minden csaholás dacára — a karaván halad a protestáns öntudat ígért-földje felé. Isten áldása rajta!

Tudósító.

TARCA.

A kökösi evang. ref. templom újjáalakításának története.

(Vége.)

A gyűjtés befejezése után egyháztanácsunk az én indítványomra 1899. febr. 25 én egy úgy anyagiilag, mint erkölcsileg fényesen sikerült jótékonycélu táncmulatságot rendezet., melynek jövedelméből 66 frt 24 krt tudtunk templomjavítási alapunkhoz csatolni. Úgyancsak a múlt évben folyamodást intéztünk a nagymélt. Egyetemes Konventhez, hogy az országos közalapból kiosztandó segélyben egyházunkat is részesesse. Innen nyertünk 40 frt segélyt. 1898. évi pénztármaradékunk mintegy 200 frtot tett ki, melyhez hozzácsatolva a bál jövedelmét, a segélyt s a kegyes adományozás útján befolyt összeget, mintegy 610 frt 34 kr. alapot teremtettünk meg s most már elérkezettnek láttuk az időt arra, hogy a szakértőkkel tárgyalásokba bocsátkozzunk. Mult év április havában megtartottuk az árlejtést, melyen a győztes sepsi sz. györgyi építési vállalkozó Szilágyi István lett, a ki 760 frt vállalati összeg fejében a következő munkálatok végrehajtására kötelezte magát: a templom és torony födelét egész terjedelmében megújítja; a templomot egész kereken vaskötésekkel látja el, keresztül szintén három vaskötést alkalmaz; a templomot belül 2-szer kimeszeli, kívül 2-szer kőszinre festi, a kart 3 méter szélességben és 2 méter magasságban újra építi, a templom déli és nyugoti bejáratainál beton burkolatokat alkalmaz a templom körül kövel kirakott vízlevezető utat — a kaputól a templom ajtóig — kikövezi.

A vállalkozó lelkiismeretes utánjárással oldotta meg feladatát.

Az asztalos munkálatokat elvállalta aldobolyi lakos Dregán György asztalos, a ki 180 frtért egy egész ujját és tokot; 6 drb ablakot és a kar deszkázatát készítette el. Mindkét vállalkozó augusztus havában teljesen kész volt munkálatával s bár templomunk külső pompája a legkényesebb izléseket is kielégíthette volna első tekintetre, de mégis volt egy nagy fogyatkozása: a belső felszerelése nagyon kopott és disztelen volt. A padok a kihordozás által össze-vissza töredezték; künn a szabadban eső verte, napfény égette s így a mi kis festéket megkimélt rajtuk az enyészet, a nyári idő viszontagsága azt is mind tönkre tette. Uraszta-

lunk régi, rozoga alkotmány, az újjászűletett templomba sehogy sem bele illő; urvacsora osztó kelyhünk szintén nem állotta ki a kritikát; orgonánk pedig rosszabb a kölcsönkérésnél: csak akkor szólott, mikor neki tetszett, máskor meg nagyokat sóhajtott, mint a hosszasan sirnylódó beteg, kibe csak hálni jár bele a lélek.

Egyháztanácsunknak sok gondot, sok fejtörést okozott ezen hiányoknak és fogyatkozásoknak elenyésztetése s már ott állottunk, hogy az amugy is nagyon megürült pénztárunkat srofoljuk tovább, hátha még eresztene annyit, hogy legalább a legkiáltóbb szükségeket fedezhetnők. De hiábavaló volt minden erőfeszítés. Ez alkalommal azonban rajtunk is betelt a példabeszéd, hogy a hol legnagyobb a szükség, ott van legközelebb az Isten. Hozzánk is elküldötte gondviselését egyházért, vallásért lelkesedni tudó, s lelkesedésük tárgyáért tenni, áldozni kész szívek és lelkek személyében.

Egyházmegyénk lelkes főgondnoka nagyságos Ujvárossy József kir. tanácsos úr, dicső emlékü ősei-nek példáját követve, egyházunk iránti meleg érdeklődését, szeretetét az által mutatta ki, hogy saját költségén megfestette templomi padjainkat mintegy 38 frt értékben Áldja meg az Isten nemes tettéért minden testi és lelki áldásaival tegye áldottá az ő életét mind itt a földön, mind pedig majd ott, hol a jók számára eltételt az örökéletnek hervadhatatlan koronája.

Tkts. Ujvárossy Domokos úr szintén az ő élő hitének, nemes gondolkodásának, melegen érző szívének adta fényes tanubizonyságát, midőn egy gyönyörű kivitelű ezüst urvacsorai pohárral lepte meg egyházunkat.

Huber Ferenc brassói mészáros úr, bár nem tartozik hitfelekezetünkhöz, mégis annyira érdeklődik egyházunk iránt, hogy nemcsak jelentékeny pénzbeli áldozattal járult templomjavítási alapunk gyarapításához, hanem emellett egy igen csinos, feketére puliturozott, értékes urasztalával ajándékozta meg egyházunkat. Isten áldása kísérelje minden nyomdokát e lelkes férfinak, ki ezen szép cselekedetével felírta nevét egyházunk halhatatlanai sorába.

Bartha Gizella és Emilia brassói lakos kisasszonyok felejthetetlen jó édesatyjuk — Bartha István — emlékére egy művészileg kivarrott, felségesen szép urasztaltakarót — mint a női lélek finom leleményességének produktumát — ajándékoztak egyházunknak. Fogadják jószívűségükért az egyház nagyrahecsülését és hálás köszönetét.

Kilyéni Ferencné urasszony egy gyönyörű szép lenből készült asztalterítőt és kenyértakarót ajándékozott és ezen nemes tettével bebizonyította, hogy az ő hite mellé jócselekedetet ragasztott és nem azok közé tartozik, a kik csak mondják, hogy „Uram, uram,“ hanem azok közé, a kik cselekszik is az ő menynevei atyjuknak akarátját. Az isten áldja és szentelje őt jó cselekedetéért.

Ime eképen küldé el az Úr az ő gondviselését mihozzánk azon áldott lelkekben, a kiket felsoroltam s a kiknek bőkezűsége folytán lett a mi külsőleg díszes templomunk belsőleg is ékes és gyönyörűség. Oly hívogató most itt minden; a szép tiszta falak, a gyönyörűen festett padok, az orgona felséges zenéje, Isten ígéjének a velőknek megoszlásig ható ereje csak úgy ragadják a lelket a magasba, hol a földi gondok, terhek nyűgeitől megszabadulva Isten édes atyai szeretetének melege övedzi körül. „Oh bizony ez a hely nem egyéb, mint Istennek háza s a menyországának kapuja.“

Még csak azt említem meg, hogy ujjaalakított templomunkat 1899. november hó 5 én szenteltük fel nagy ünnepélyességgel és ezzel hivatalosan is átadtuk fenséges missiójának. És te Istennek háza állj és virágozzál még időtlen időkig, falaid hirdessék a késő unokáknak is, hogy élt itt hajdan egy lelkes kis sereg, mely szívében az élő hitnek erejével, vallásos buzgóságával, anyaszentegyházáért élni, lenni, áldozni kész lelkesedésével már itt e földön örök életet biztosított magának.

Kökös, 1900. január hó 10-én.

Takács Károly,
ref. pap.

Különfélék rovata.

Dr. Bartók György püspök beköszöntője.

A belfarkas-utcai tágas templom tegnap szüknek bizonyult annak a feltünően nagy és intelligens közönségnek a befogadására, mely dr. *Bartók György* püspök beköszöntőjére összesereglett. Fél tizkor vonult be a lelkész társai és a presbyterium kíséretében az orgona bugó hangjai mellett. *Herepei* Gergely hangulatos, szép imájában kérte isten áldását az új lelki pásztor működésére, mire a püspök a protestáns női énekkar áhitatos éneke közben a szöszökre lépett s megtartotta magas szárnyalású, hatalmas koncepciójú beszédét, melynek alapigéjül Pál apostolnak ama válaszos tételét választotta, hogy „a Jézus Krisztus tegnap és ma ugyanaz és az is lesz mindörökké“. Az egész gyülekezet nagy figyelemmel hallatta a ritka szónoki hévvel és ékes szólással előadott szónoklatot, mely feledhetlen benyomást tett a hívekre. Istentisztelet után dr. Gidófalvi főgondnok vezetése alatt az egész egyháztanács tisztelgett a püspöknél. A főgondnok szépen átgondolt beszéddel köszöntötte a főpásztort, kérvén hogy sokoldalú elfoglaltsága mellett új egyházközségét is vegye gondolkozásába, mire dr. Bartók György püspök megindultan biztosította a presbyteriumot, hogy a kolozsvári ref. egyház fölvirágoztatását munkálni legfőbb törekvése leend.

Lapszemle. Hogy mennyire dühöng nálunk a furor politikai, s hogy mennyire nyakig benne vagyunk a felekezeti harcokban és mennyire kész a talaj a felekezeteknek a politikába való belevonására, sőt helyesebben, mennyire dominál már az exclusiv pápista felfogás már a politikai életben, mi sem mutatja jobban, mint az egyházkerületünkben a múlt héten lefolyt

Egyházi értekezletnek felfogása és megítélése a politikai és hírlapjaik részéről.

A legnagyobb szála a szemükben természetesen *Br. Bánffy Dezső* egyházkerületünk érdemes főgondnoka. Az iránta érzett gyűlölet — nem valószínű, hogy éppen a tőle való félelem következtében — annyira elvette ez uraknak a higgadt, nyugodt ítélőképességét, hogy Bánffy Dezsőt a politikust nem tudják vagy nem akarják megkülönböztetni az egyh. ker. főgondnoktól.

Higgadt emberek előtt ugyan nem hiszszük, hogy sokra mennének ézzel, de azért tanuságul feljegyezzük az egyes lapok magatartását értekezletünkkel szemben.

Az ultramontán klerikális „*Alkotmány*“ »Reformátusok zászlóbontása. — Bánffy Dezső báró akciója c. cikkében így ír: „Az értekezletnek különösen három momentuma érdemel figyelmet. Az egyik Bánffy báró harcias (!) a katolikusokat egyenesen provokáló (!?) nyilatkozata. A másik Nagy Károly „theologiai“ tanár dicsőimnusz a liberalis, vulgo zsidó sajtóra, a mi magyaros rövidséggel annyit jelent, hogy a zsidók megelente a foltját. A harmadik az a kath.-okat megszegyénítő körülmény, hogy ott jelen voltak főrendek, képviselők, főispánok, állami és megyei tisztviselők stb.

... hogy ünnepeljék Bánffy bárót és a református akciót. Bezzeg a kath.-oknak a nyílt csatlakozás ilyen kath. akcióhoz nem szabad... A Bánffyké zászlóbontása dacára annak, hogy furfangosan protestál a politikai színezet ellen... eminenter politikai akció!“

Hogy a »Magyar Állam« is együtt jár az „Alkotmány“-nyal az természetes.

A „*Hazánk*“ a vallásérkölcsei élet emelését célzó minden törekvést helyesel, de tiltakozik minden olyan kísérlet ellen, mely ilyen motívumok előtérbe tolásával politikai célokat igyekszik elérni. Ezért visszautasítja a kolozsvári prot. szervezkedést is, a mely *egyike a legperfidebb dolognak*, a mellyel az utolsó időben találkozunk. A prot.-mus sok jóra való embere van itt megtévesztve, a hol nagy raffineriával csendesítés bőrébe van bujtatva az izgatás.

A kormány félhivatalosai a »Magyar Nemzet«, »Budapesti Napló«, »Pesti Napló«, »Magyarország«, petit soros kis hírekben kegyeskednek megemlékezni a — választásokról.

A »Magyar Hírlap« tudósításai a »báró úr« beszédének »érthetlenségével és nyakatekertségével« foglalkozik, a mely különben »egy igen fekete ördögöt festett a falra, nem bizonyítva be, hogy ez ördög eredete is létezik«.

A »Budapesti Hírlap« már vezércikket szentel a »Református szervezkedés«-nek szokott modorával egyik kezével simogat, hogy a másikkal üssön, egyik szavával magasztal, hogy a másikkal megbélyegezen. Rákosi kegyeskedik konstatálni, hogy »az egyházi élet az erdélyrészi protestánsoknál századok óta nem hanyatlott«, sőt »az utóbbi 15 év alatt egyenesen túlcsepöngött, mikor olyan helyeken is, mint Csikmegyében a hol régebben híre sem volt a protestantizmusnak, valóságos missziókat létesített. Sőt igénybe vette bőven az állam segítő kezét is. *Minden* középiskolájának államsegélyt szerzett s divatba hozta azt is, hogy a prot. népiskolákat állami kezelésbe adta át, kikötvén, hogy a tanerők protestánsok maradjanak s az így felszabaduló tőkékkel új prot. iskolákat alapított, államsegélyt kapott a theológiára s tanárainak orsz. nyugdíjintézetet állíttatott az állammal. A prot. közszellem ápolására tehát nem kellett az értekezlet. Hát talán a Majláth gr. püspök agilis működése ellensúlyozására? Erre eleget tettek volna »az eddigi dicsőséges és kipróbált szervezetek«. Nem erre kell tehát, hanem a Széll Kálmán politikája ellen sub titulo, hogy katolikus uralom. Bánffy azért most Széll ellen protestáns szövetkezetet csinál, mely a bécsi udvarnak fölkinálkozik vezére által«.

Még a kolozsvári »Ellenzék« is szükségesnek látta éppen az értekezlet napjain támadást intézni br. Bánffy ellen.

A „Magyar Polgár“ elég őszinte volt annak nyílt bevallására, hogy itt politikai tendencia távol állt. „A kit még a program sem nyugtat meg — írja — az olvassa el az első alakuló gyűlésről szóló tudósítást s látni fogja, hogy ott a tanácskozást a béke és szeretet irányították, s hogy gondolatban is távol állt tőlük a felekezeti viszály felkeltése, magyar és magyar közt testvérharc indítása.”

Köszönjük a „Magyar Polgár”-nak e becsületes őszinteségét. A többi lapokkal nem vitázunk. A félreértés felvilágosítható a rosszakarat nem. Nem is próbáljuk meg. Nemsokára megjelenendő Évkönyvünk — melyet nem tartunk titokban, mint anyni kath egy-let a maga működéséről szóló jelentését — úgy a gyűlés lefolyását feltűntető jegyzőkönyvével és határozataival, mint a benne kinyomatandó értekezésekkel meg fog győzni minden elfogulatlan embert arról, hogy tőlünk úgy a politika, mint a felekezetieskedő türelmetlenség távol áll.

Forrón óhajtjuk, hogy méltóztassék minden illetékes faktor felfüggeszteni addig ítéletét. Helytelen információ alapján való esetleges ítékezés csak árthatna a türelmetlen bíraskodónak is. — nő meg a köznek is, melynek nem új heccekre. hanem végre valahára higgadt, nyugodt ítéletre van szüksége. Szeretnők, ha ezt meghallanák Budapesten is, vagy ha tán hangunk oda el nem hallatszik. legalább a szomszédba, a Királyhágó bérceinek alján. I.

A hazafias polgármester és a vakbuzgó-püspök. Gróf Majláth Károly Gusztáv, erdélyi róm. kath. püspök, meglátogatta Székely-Udvarhely városát is. A város polgársága ünnepiesen fogadta a néppárti püspököt A polgárság vezetője volt *dr. Gyarmathy Dezső*, ki az üdvözlő beszédet is tartotta. Igazi hazaszeretettől áthatott, komoly, magvas beszéde hangsúlyozza a hazaszeretetet, és a felekezeti türelmet. Ezt a rövid, gyönyörű beszédet közlekedés kísérte. Ezt a beszédet, melyből gróf Majláth Károly Gusztáv, erdélyi róm. kath. püspök és papsága könnyen megérthetnék a nekik szóló leckét, egész terjedelmében közöljük:

Méltóságos és főtisztelendő Püspök Ur!

Erdély legmagyarabb vármegyéje egyetlen városának, Székely-Udvarhelynek polgárai jöttek tisztelni méltóságod elé és nekem, mint e város polgármesterének, jutott az a szerencse, hogy polgártársaim érzelmét, gondolkodását tolmácsoljam.

Erdély a *vallás szabad gyakorlat hazája* volt már azon korszakban, mikor az ösmert világrészek majd minden pontjában a *kor nyersesége és a vad fanatizmus Krisztus alapelveivel ellenkezőleg gyilkoló eszközt adott az emberek kezébe, hogy irtsa azzal fáját és rabszolgájává tegye a hitet, meggyőződést.* Mikor a vallásfelekezetek fegyverrel állottak szemben egymással Európa minden országában, Erdély arany korát érte, mert a vallástürellem korunkhoz illő magas fokon állott.

Feltűnő példáját adta ennek vármegyénk, hol nem volt az a létező hit, mely szabad gyakorlatot ne élvezett volna és *városunkban a római katolikus az evangélikus reformátussal egy templomban imádta istenét*, holott más országokban megvonták volna egymástól még a levegőt is.

Oka pedig e nemes cselekedetnek az, hogy vallásos buzgóságunk, hitünk, meggyőződésünkön felül van egy mindnyájunkat összehozó, együtt tartó és egymásra utaló eszme: *a hazaszeretet.*

A hazaszeretet, mely vezérelte Erdély politikusait, a hazaszeretet, mely áthatotta e kis ország minden egyes részét és minden egyes polgárát, a hazaszeretet, mely nem engedte e város egyik polgárának sem polgártársa vallásos meggyőződését bírálni vagy

épen kisebbiteni, mert elsősorban *magyarok vagyunk*, édes magyar hazánknak hű gyermekei és csak ennek leszámolása után vallásunk dogmáinak buzgó harcosai.

A hazaszeretet, magyar alkotmányunkhoz szigorú ragaszkodás és vallástürellem tette lehetővé, hogy a magyarság Erdélyben oly sok századokon keresztül fenntartotta uralmát és fáját a nagy számu idegen ajku és gondolkozású nemzetiségek között. Ezek azok, melyek egyesítették Székely-Udvarhely város polgárságát.

Méltóságod vallásunkat tekintve a róm. kath. kívül közöttünk igen nagy számmal lát ev. reformátust, unitáriust, izraelitát, görög egyesületet és nem egyesületet is; de legyen meggyőződve, hogy mindenek fölött magyarok vagyunk.

Ez a mi idehozott mindnyájunkat, mert erős a meggyőződésünk, hogy Erdély róm. kath. püspökének anyagi és szellemi hatalmas erejénél fogva a magyar érdekek egyik legbuzgóbb harcosának, vezérének kell lenni.

Polgártársaim nevében újólá üdvözlöm és kérem az eget mindenható urát, hogy méltóságodat, mint erdélyi róm. kath. püspököt, sokáig éltesse, hogy a *vallás türelme* szemelött tartásával Erdélyben a magyarságot napról-napra erősítse, leróva ez által is szeretett hazánk iránti szent kötelességét.

Ez a hazaszeretettől és szabadelvűségtől áthatott beszéd nem nagyon tetszett Majláth püspöknek. Úgy látszik, hogy a beszédet megértette, de a helyett, hogy hazafiságot és valódi keresztyén békességet tanult volna belőle, indítékul használja fel arra, hogy tovább szítsa a felekezeti békétlenség tüzét Sz.-Udvarhelyt is. Az udvarhelyi polgármesternek a tartalomnál fogva igazi nagy beszédét a klerikálisok támadással tisztelték meg, melyekre a polgármester következőleg nyilatkozott

„Gr. Majláth róm. kath. püspököt nem *arabusul*, hanem *magyarul* fogadtam és így fogadtam volna bármely vallás felekezet püspökét is, mert úgy engem, mint városunk józanul gondolkozó polgárságát mindenekfelett lángoló hazaszeretet vezet és csak másod sorban a felekezeti buzgalom. A ki beszédemet nyugodtan olvassa el, ha akar, meggyőződést szerezhet, hogy az felül áll minden felekezeti okvetetlenkedésnek, sőt épen a felekezetek közötti egyetértést dicsőítem.

Ne törekedjék senki az én polgártársaim között fennálló jó viszony közé konkolyt hinteni, mely jó viszony biztosítéka a város fejlődésének. Olvassa beszédemet magyar szemüvegen keresztül. Abban csakis hazaszeretetet lel föl. Ilyeneknek beszédem üdvözlő; leckéztető csak azoknak, kik a haza érdekét alárendelik a párt és felekezeti érdekeknek. Ha valaki bebizonyítja, hogy magyar főpapot a magyarságára, vallástürellemre való hivatkozással sérteni lehet, meghajlok, hocsánatot kérek és kalapot emelek.“

Nagyon örvendünk, hogy Sz.-Udvarhely város derék polgármestere haza és keresztyén szeretettel vigyáz arra, hogy a polgárság békességét meg ne zavarja senki. Ez az őrállás a polgármester főfeladata s az udvarhelyi polgármester, mint a tények bizonyítják, oly férfiú, ki föladatát érti s azt meg is tudja oldani.

Gyászlap. *Aszalós Ferenc*, a székesi ev. ref. egyházközség buzgó kántor-tanítója; életének 42-ik, boldog házasságának 17-ik és kántor-tanítóságának 18-ik évében folyó évi június hó 7-én, éjjel 12 órakor, hosszas szenvedés után megszűnt élni. Béke lengjen porai felett!

Hivatalos rész.

2233—1900. NYILVÁNOS NYUGTÁZÁS.

Néhai Szász Domokos püspök úr siremléke s a Szeretetház javára újabban a következő kegyes adományok folytak be:

Lőrinci Lajos és Lőrinci Zsófia adománya	Kor. fill.
a Szeretetházra	200.—
a siremlékre	80.—

	Kor. fill.
Oltszemi egyházban gyűjtés.	6-80
Ifj. Éltető Albert	20—
Szászvárosi konfirmált növendékek persely gyűjtése a Szeretetházra.....	5—
A Péterlaki egyházközség.....	5—
Szabolcska Mihály temesvári lelkész	2.—

Fogadják a nemes adakozók Igazgatótanácsunk mély köszönetét.

Kolozsvárt, 1900. június 6 án.

Dr Bartók György,
elnök

Dr Kádár János,
titkár.

ÉRTESETÉS.

A kolozsvári internátussal kapcsolatos ev. ref. szeretetházba az 1900-1901 tanévre 42 növendék vétetik fel és pedig első sorban az erdélyrészi egyházkerületből ref. papok és ref. gymnásiumi tanárok 10 évet betöltött árvái, kik az országos gyám-illetőleg nyugdíj intézettől nyert évi segélyeket, járulékaikat mindaddig, míg a szeretetház gondozása alatt állanak, az intézet pénztárába beszolgáltatni kötelesek; másod-sorban felvétetnek e kerületbeli ref. lelkészek és tanárok leányai évi 240 koronáért, mások évi 40. korona ellátási díjért. Az ellátási díjon felül minden fizető növendék egy tanévre 6 korona butor-használati díjat fizet.

Az ellátási díj negyedévenként előre fizetendő.

Keresztlevél, iskolai, orvosi, uiraltási bizonyítvánnyal felszerelt folyamodványok f. évi augusztus hó 1-ig a szeretetház intéző bizottságához intézve, az intézet igazgatóságánál adandók be.

A folyamodó árvák az elősorolt okmányokon kívül folyamodványaikhoz mellékelni tartoznak: a keresztlevél helyett a családi értesítőt, a gyám kötelező nyilatkozatát, hogy az árva évi nyugdíj járulékait a kiutaláskor az intézet pénztárába beszolgáltatja.

Német, francia és zongora órákért az illető növendékek az ellátási díjon felül az intéző bizottság által megállapítandó díjt tartoznak fizetni

Minden fizető növendék tartozik magával hozni: 6 ing, 6 lábravaló, 6 háló kabát, 3 barchent és 3 nyári alsó szoknya (fehér), 18 drb zsebkendő, 6 pár harisnya, 2 tarka alsó szoknya (1 téli, 1 nyári) 4 asztalkendő (fehér), 4 törülköző, 1 fekete szőr, 3 karton, 3 fehér kötény, 2 pohártörölő, 3 mosdótál törölő, 3 fejre való kendő, 1 szennyesruhazsákot. Ágynemű 1 matrác, 1 tollpárna, 1 paplan. A párnára és paplanra 3 huzat, 2 alsó lepedő, 1 fűző derék, 2 pár bőrcipő (1 nyári, 1 téli), 1 pár papucs, 1 pár sárcipő, 1 napernyő, és 1 eső ernyő, 1 téli nagy kendő, 1 téli felöltő és kalap, 1 nyári vagy tavaszi felöltő és kalap, 1 szövet ünneplő ruha, 2 nyári mosó ruha, 2 iskolai szövet ruha, 1—1 pár téli és nyári keztyű (a nyári ruhák husvétkor is hozhatók); fog-, haj-, ruha- és cipő-kefe; bontó és sűrű fésű, fésű tisztító kefe; fogszappan vagy por és mosdó szappan; 1 üveg pohár, 1 párevő eszköz, 1 evőkanál, 1 kávéskanál, melyek az illető monogrammjával ellátva legyenek, valamint a pohár is; 1 szappantartó; gyűszű, varró- és gombostű, kapocs, fekete és fehér varró cérna; 1 fiókos tükör. A ruhanemű és egyéb tárgy a tulajdonosnak egészen kirt nevével legyen megjegyezve és darabonként számozva. A jegyzés jegyző tintával történjék. Ezen tárgyak a belépéskor jegyzék szerint átvétetnek az intézetben.

Ha a folyamodó árva a polgári iskolába járt, vagy oda lenne beiratandó, az érdekelt gyám e hó 25-ig a szeretetház igazgatóságánál jelentse be az árva nevét, korát, születési helyét, hány osztályt végzett, hogy a polgári leányiskola igazgatóságánál előjegyeztessék.

Kérdőkördésekre szívesen szolgál felvilágosítással az intézet igazgatósága (Nagy-utca 53. sz.)

61—1900. PÁLYÁZAT RAJZTANÁRI ÁLLÁSRA.

A szászvárosi ev. ref. Kun-kollegium államilag segélyezett főgimnáziumában egyelőre helyettes rajztanári állásra pályázat hirdettetik.

A tanszék javadalma 2000 kor. fizetés és 400 kor. szálláspénz.

A megválasztott a folyó év november havában tartandó egyházkerületi közgyűlésen rendes tanárrá léptethető elő, mely esetben a törzsfizetése 2400 kor. és 600 kor. szálláspénz, továbbá a szenioratus rendjén előléptetés a 2600, 2800, 3200 és 3600 koronás fizetési fokozatokba és 5 évenként 200 200 korona korpótlék.

Mint rendes tanár az országos tanári nyugdíjintézetnek jogos és kötelezett tagja leend.

Csak ev. ref. vallásuak pályázhatnak.

A kellőleg fölszerelt, t. i. születést, képesítést, netalán eddigi szolgálatot, hadkötelezettségi viszonyt és egészségi állapotot igazoló okmányokkal ellátott folyamodványok folyó év június 30-ikáig alulírt Előljáráshoz intézendők.

A megválasztott tanár állását folyó év szeptember 1 én elfoglalni tartozik.

Szászvároson az államilag segélyezett evang. ref. kollégium Előljáráshoz 1900. május 30-án tartott üléséből.

Sárosi Szabó Péter,
gondnok.

Dr. Dózsa József,
jegyző.

PÁLYÁZAT TANÁRI ÁLLÁSOKRA.

A *máramaros-szigeti* államilag segélyezett ev. ref. főgimnáziumnál:

1. a latin-görög nyelvi,
2. a földrajz-természettudományi,
3. a latin-német (esetleg magyar) nyelvi,
4. a mennyiségtan-geometriai és
5. a történet-magyar nyelvi

tanszékekre ezennel pályázat hirdettetik. Az 1. és 2. alatti tanszékeket a nagymélt. kir. vallás- és közoktatási Miniszter úr kinevezés útján, a 3., 4. és 5. alatti tanszékeket a főgimnázium igazgató Tanácsa választás útján tölti be.

Mindenik kinevezendő, illetve megválasztandó tanár köteles lesz az illető, esetleg más rokon tantárgyakat heti 20 órán tanítani, azonkívül az esetleges helyettesítéseket külön díjazásra való igény nélkül teljesíteni, végül tanszékét az igazgató-tanács által kijelölendő időben megtartandó székfoglaló értekezéssel elfoglalni.

Mindegyik tanszék díjazása egyenként évi 2400 korona törzsfizetés, 400 kor. lakbér és a megfelelő 200 200 koronás ötödéves korpótlék, minél a más állami prot. intézetnél eltöltött idő is beszámíttatik. A törzsfizetés fokozatos előléptetéssel 3200 koronáig emelkedhetik. Más tanintézeteknél alkalmazott pályázók magasabb törzsfizetése a fenti tanszékeknél is megmarad.

Pályázhatnak középisk. tanári képesítéssel bíró ev. ref. vallásu egyének; ezek hiányában az oklevéllel még nem bíró tanár segédtanári minőségben évi 1600 korona fizetés és 300 kor. lakbérrel alkalmaztatik. A pályázati kérvények anyakönyvi kivonattal, a képesítést, eddigi tanári, esetleg irodalmi működést, valamint a katonai szolgálat teljesítését igazoló okmányokkal s életrajzi adatokkal felszerelve, *f. é. június hó 30-ig* alólírotthoz küldendők be. Az 1. és 2. alatti tanszékekre pályázóknak kérvényeiket a nm. vall. és közokt. Miniszter urhoz, a többieknek a m.-szigeti ev. ref. Lyceum igazgató-tanácsához kell címezniök. Mindenik tanár az orsz. tan.-nyug.-intézet jogosított és kötelezett tagja.

M.-Sziget 1900. Május 5-én

Héder János,
lyc. h. gondnok.

ERDÉLYI PROTESTÁNS LAP.

AZ ERD. EV. REF. EGYHÁZKERÜLET HIVATALOS LAPJA

Laptulajdonos: az erd. ev. ref. egyházkerület.

Felelős szerkesztő: MOLNÁR ALBERT, th. tanár.

Szerkesztőség, hova a kéziratok és előfizetések bérmentve küldendők, az ev. ref. theol. fakultás épületében 4. ajtó.

Előfizetési ár: egész évre..... 12 kor.
félévre 6 kor.

MEGJELENIK MINDEN CSÖTÖRTÖKÖN

Egyházi életünk fejlesztésének eszközei.

(Molnár Albert fölolvasása a folyó évi jun. 7. napján Kolozsvártt tartott Egyházi Értekezleten.)

(Folytatás.)

»Szeretetvendégség«, »egyházi« vagy »református esték«, stb.: functiok; de azok a dolgok, a melyekre e felolvasásomban a figyelmet föl hívni kívánom, a melyekre éppen most kiváló súlyt helyezni akarok, azok a dolgok: nem annyira a functiok, mint sokkal inkább magok a szervezetek, maguk az organumok, melyek a functiokat végezni vannak hivatva. Szemem előtt bizonyos szervezkedés domborodik ki, egy valódi és nagyarányú egyháztársadalmi szervezkedés, mely egyházunk minden tagját az egyházért s az egyház által istenországáért munkára egyesíti. Létre kell hívunk a gyülekezeti tagok szervezett egyháztársadalmi életét, melyben az egész gyülekezet az ő különféle szerveivel együtt, mint organikus egész jelentkezék és működjék. E tekintetben kiváló iskola Sulze klasszikus könyve: „Die evangelische Gemeinde.“

A városokkal, illetőleg a nagy egyházközségekkel kezdem, mert itt vagyunk leginkább fenyegetve. A városok jelentőségét fölismerte s nagy erőfeszítéssel használja ki a klerikalismus. Mi pedig a városokban s nagyobb egyházközségeinkben vagyunk legkevésbé rendezett viszonyok között. Nem anyagi viszonyokra gondolok itt, de a gyülekezet vallás erkölcsi viszonyaira, a gyülekezet egyháztársadalmi életére. Városokban, nagyobb egyházközségekben igen sokszor egyházi életünk oly rendezetlen, szervezetlen, oly szétzúllásban levő, hogy méltán nevezik a városokat a protestáns egyházak sirjának. De, hála Istennek, ebből a sirból is van feltámadás. Városokban, nagyobb egyházközségekben, hol több templomunk van, szorosán körül kell határolni mindenik templom körét, hogy mindenik templom a helyileg hozzá csatolt körrel s e körben lakó református hívek összeségével együtt egy külön parochia legyen. Így lesz a nagyobb községekben annyi külön parochia, a mennyi ott a templom. És pedig helyileg körülhatárolt, meghatározott gyülekezettel bíró, formát, testet öltött parochia. Hadd nevezzem e pa-

rochiákat: *realis* parochiáknak, mert több templomú egyházközségeinkben a mai rendezetlenség mellett a parochia alig egyéb, mint fictio. Ha egy templom mellett, tehát ugyanazon parochiában több pap van alkalmazva, akkor mindenik pap számára ki kell jelölni az ő kerületét lelkigondozás s több egyháztársadalmi munka céljából. Minden ily kerület a maga lelkipásztora mellé presbyteriumot választson. Így a kerület már nemcsak helyrajzilag és tehnikailag nyer előnyös formát, de szervessé válik, hogy így, mint gyülekezet, egyháztársadalmi életfunctiokat végezhesen. A traditio tiszteletben tartása s egy nagyobb egészbe tartozás intézménye s érvényesítése céljából a lelkési kerületek presbyteriuma mellett fönn fog állani a parochiának is presbyteriuma, vagy a hol több parochia van, ott a parochiák presbyteriumai mellett az egyházközségi presbyterium, vagy egyháztanács. Magára az elnevezésre nem helyezek igen nagy súlyt, de a parochia és lelkipásztori kerületek választottait presbytereknek óhajtom nevezni azon mélyértelműség, ama történelem és erkölcsi tekintély okából, mely a presbyter névhez fűződik. Ne mondja senki, hogy így igen sok presbyter lesz. Mert éppen »igen sok« presbyterre van szükség. Így körül határolván a parochiákat s a lelkipásztori kerületeket s ellátván ezeket presbyteriummal is, természetesen, hogy mindenik egyháztagnak az ő lokális gyülekezete papjához kell magát tartania. Ez az ő lelkipásztora. Válogatni a papok között elvileg ki van zárva, mindazonáltal bizonyos feltételek mellett az egyháztagnak szabadsága is megóvható. E föltételek, melyek mellett valamely egyháztagnak egy másik kerület papjának egyházi szolgálatát veheti igénybe, igen könnyen megállapíthatók. Ily föltételek lehetnek bizonyos meghatározott jelentkezések, kiszabott fizetendőségek s éppen nem szükség valamely radikalissabb föltételt állapítani meg, minő például a karlsruhei szabályzatban található. Itt ugyanis az egyháztagnak, ki más papnak, nem pedig illetékes kerülete lelkészének egyházi szolgálatát kívánja igénybe venni, jelenti szándékát illetékes kerületi lelkészének, ki e bejelentésre aztán egyszersmindenkorra szóló elbocsátó levelet állít ki a jelentkező egyháztagnak számára. Az ilyen egyháztagnak a kerületi lelkipásztor tehát végleg kibocsátja a maga

lelkigondozói illetékessége alól. Mondtuk már, hogy ily radikális eljárás szükségtelen. Különben is az egyháztagok szívesen tartják magukat saját kerületük papjához s a papok közötti válogatás csak kivételesen fordul elő. Azonban a karlsruhei statutum a fent említett esetekben is így rendelkezik: »Azok a gyülekezeti tagok is, kik más lelkipásztorhoz tartják magukat, saját kerületük tagjai maradnak, itt gyakorolják választási jogukat s itt kell részt venniök az egyházi szegénygondozásban és beteggondozásban, valamint illetékes kerületük minden gyülekezeti tevékenységében, mint ennek élő tagjai.« — A cél mindenesetre az, hogy a hivekben fölébredjen s megerősödjék a saját gyülekezetükhez tartozás érzése. Csak ilyen körülhatárolt s fölszervezett localis gyülekezetben, ily gyülekezet tagjaiban fejlődik ki egy erős, maradandó, változatlanul összetartó gyülekezeti tudat. Pedig éppen a gyülekezeti tudat fogyatékosága, sőt teljes hiánya sok nagy parochiánknak egyik legvégzetesebb átká. Az nem elég, hogy az egyháztagok az ő tetszésük és pedig nem egyszerűen nem is legitim úton megnyert tetszésük szerint sorakozzanak egyik-másik pap körül s így alkossanak a papok személyéhez fűződő, de folyton újra alakuló és folyton újra felbomló s mindig ingadozó gyülekezeteket, jobban mondva: pártokat. Ha egyházi életünket fejleszteni akarjuk, akkor erős, változatlan gyülekezeti tudatot kell gyökereztetnünk meg. Ez pedig csak localis gyülekezetek szervezése által lehetséges. Ily localis gyülekezeteket lehet a papnak lelkigondozásilag tervszerűleg, sikerrel szolgálnia. Ily localis gyülekezetekben lehet magukat az egyháztagokat egyháztársadalmi munkában activvá tenni. Pedig igazán s mindnyájunk tapasztalatával megegyezőleg mondja Sulze, hogy a laikusokban és pedig nőkben, férfiakban, az előkelők és az alsóbb társadalmi osztályok körében egyaránt sokszor oly bámulatos építő kharisma rejlik, minőt nem is sejtenénk. Ez erőket föl kell oldanunk s megillető munkába állítanunk. És egyházi életünk fejlesztésének munkálása közben arról se feledkezzünk meg, hogy egy egy laikus szava, példája egy másik laikusra sokszor inkább hat, mint akár a pap. A különböző társadalmi osztályok és pályakörök között természetesen fejlődik ki bizonyos solidaritas. Egy hivatalnok az ő hivatalnoktársai között, iparos az ő iparostársai között, avagy egy cseléd a cselédek között igen sokszor a lelkipásztornál is sikeresebb propagandát tud kifejteni. Híveink e munkásságát rendszeressé, szervezetté kell tennünk s e végre első feltétel nagy egyházközségeinkben is a realis parochia és localis gyülekezetek. Ennél fogva bocsánat, ha néhány sorban itt ismétlést követek el — mindenekelőtt, hol egy községben több templom van, körülhatároljuk a templomhoz kötött parochia terjedelmét. Ha egy parochiában több lelkész van, kijelöljük mindenik lelkész kerületét. Egy kerületnek csak egy lelkésze legyen. A gyülekezeti elvet összhangba hozzuk a hívek szabadságával, némi kivételes szabályokat alkotván, mint fönnebb említettem volt. Minden lelkészi kerület egyházi előljáróságot választ magának, mely előljáróságot a kerület presbyteriumának nevezhetünk. E presbyterium mindazt a munkát végezné s illetőleg vezetné, a mely munkát Kalvin a presbyterek és diakonusok kö-

zött osztott meg, azaz: az erkölcsi felügyeletet is és a szeretetmunkát is. Erkölcsi felügyelet és szeretetmunka nem külön, de együtt járjanak s ennél fogva ugyanazon kezekbe legyenek letéve.

A nagy egyházközségeket is számon tartható, átlátszó kisebb gyülekezetekre osztván be, következik most városon, falun, mindenütt egy újabb organisatio: *minden gyülekezet családtyáinak egyháztársadalmi organisatioja*. Minden lelkész gyülekezet a gyülekezet népessége s a lakási viszonyok szemelött tartásával több-kevesebb részre, szakokra osztatik föl. Minden ily szakaszt, például, 50 családtya alkot. E családtyai köröknek tagja minden abban a körben lakó családtya, társadalmi osztály és pálya különbség nélkül. Minden ily családtyai kör élére egy presbytert állítunk. Mindenik presbyter a neki jutott szakaszban összehívja a családtyákat. A családtyák gyűlése a presbyter mellé saját kebeléből bizottságot választ, mely bizottság a presbyter mellett, mint munkatárs működik. Mindenik családtya munkatárs ugyan s mindenik családtya kaphat megbízatást, de az egyháztársadalmi munkásság technikája a családtyai köröknek ily szűkebb körü bizottságát, avagy választmányát mindazonáltal megkívánja. A családtyai körök e bizottságait a presbyterium erősíti meg. A családtyai körök bizottságai külön-külön tartanak gyűléseket, de együttesen is tartanak gyűléseket s ez utóbbi esetben mindig a pap elnökle alatt, ki természetesen az egész szervezetnek feje. E gyűléseket a pap mindig ünnepelesen hangoló imával nyitja meg s gondoskodik a megfelelő szellem ápolásáról. A családtyai körök is az élükön álló bizottsággal többször összcgyűlnek. Mindeme gyűlések tárgya az egyháztársadalmi élet. A bizottsági tagok és a többi családtyák is tapasztalataikról beszámolnak, tevékenységükről jelentést tesznek, az egyházi situatióról képet adnak. Megállapítatik a munkaprogramm. Kiosztatik a tér, a mező az erkölcsi felügyelet s szeretetmunka végzése céljából. A megnevezett bizottsági tagok, vagy megnevezett családtyák számára megnevezetten jelöltetnek ki — e kijelölések gyűlésen kívül is történhetnek — a gondozásuk alá veendő egyének és családok, mindenesetre lehetőleg kevés számban, hogy a gondozás se megterhelő, se felületes ne legyen. Az összes családtyák, a családtyai körök bizottsági tagjai, a presbyterek, a lelkipásztori hivatal mind szerves összcselekedésben vannak s a lelkigondozás és szeretetmunka száz szemmel lát és száz kézzel cselekszik itt. Semmi sem marad észrevétlen s elhanyagolva. Itt egy szegényt és pedig talán éppen egy még nem nyilvános szegényt kell meglátni, ott egy beteget; amott egy rossz útra tévedhez kell hozzá férni, itt templomba járásra, sacramentumokkal élésre kell buzdítani, jó olvasmányokat kell terjeszteni, amott a klerikálisok hálójából, avagy a socialdemokraták körmei közül kell valakit kiszabadítani: a családtyák révén minderről értesül a családtyák körének bizottsága, értesül a körü presbyter, értesül a lelkész s — a mentési munka megkezdődik. Hol női segítségre van szükség, ott a családtyák, avagy a bizottsági tagok igénybe veszik nejeik, lányaik, vagy más tekintélyesb nők segítségét és összcselekedésbe léphetnek az egyházgyülekezeti református nők vá-

lasztmányával, melyről később hasonlóképpen szólni fogok. A családtyák ez organisatiója az egyháztagnak egymással való törődését, egymással való gondolását teszi a legtekintélyesebbekben s a legigénytelenebbekben, a legelhagyatottabbakban is tudatossá. Az egész gyülekezet testén átszövődik a nyilvántartás és gondozás. Nem a mindenki harca mindenki ellen, de a mindenki szeretete mindenki iránt nyer itt szervezetet. Súlyt helyezünk arra is, hogy a családtyai körök vezető bizottságaiban lehetőleg minden társadalmi osztály és munkakör képviselve legyen abból az okból is, hogy az egy osztályba tartozók, mint fönnebb is érintve volt, igen jól tudnak hatni egymásra. A családtyai körök szervezetének föladataira már fönnebb is rámutattam, megemlítvén a szegényeket, betegeket, rossz útra tévedteket, templomkerülőket, sacramentumok elhanyagolóit, a socialdemokratia és klerikalismus által veszélyeztetetteket, mint a kiket e családtyai körök tervszerű gondozásba venni vannak hivatalva, mindazonáltal e helyen is teszek néhány ide vonatkozó megjegyzést. A szegény gondozás anyagi oldala mindig összeköttetésben legyen az erkölcsi nevelés mozzanatával. Mindenekelőtt ott segítse a gyülekezet, hol a segítése személyes természetű volna. A quäkkernek nem szabad idegentől fogadni el segílyt, de a quäkkernek gondoskodni is saját szegényeiről s a heti segítse egyénenként soha sem kevesebb 10 koronánál, de inkább több. Gondoskodásnak kell történnie a szegények lakását, valamint gyermekeik taníttatását illetőleg. Szegényebb, de tehetséges gyermekeket ipari oktatásban is részesíttetni igyekezzék a gyülekezet. A református iparos és kereskedői osztály prosperálása is érdekünk. Irányelvül tartjuk, hogy a reformátusok socialis helyzete se csökkenjen. Református és valóban egyházas férfiak világi, sőt állami positiója is fontos érdek. Gyülekezeteink családtyai körei e dolgoknak élénk tudatában legyenek szüntelenül. A református társadalomban a tagok solidaritást tartsanak fön. Nem exclusivitást, de solidaritást mondunk. Arra is legyen gondunk, hogy a református munkás munkát kapjon. Ebben a tekintetben is sokat tehet a gyülekezetek családtyai köre, melynek magok a munkások is tagjai. Nem akarok e téren sem a socialdemokraták és klerikaliskok erőszakoskodásáig menni, de egyházunk minden tagja érezze meg, hogy neki az egyház lelki s testi szükségeiben egyaránt támasza. Ne feledjük, mit megnyitó beszédben oly igen hangsúlyoztam, hogy egyházunknak az ő socialis föladatait is be kell töltenie. E socialis föladatokban ott vannak a szegények, betegek, de ott vannak az erősek és munkabírók is, ott van mindenki, a ki egyházunknak tagja. A református társadalomnak, a református közszellemnek mindenki ki kell terjednie. Ennek a református társadalomnak és református közszellemnek lesznek éppen nagy horderejű organumai egyházi gyülekezetünk felnött polgárainak, a gyülekezeti családtyáknak körei, melyekről éppen most beszélünk. A családtyák körei tekintélyükkel, anyagi és erkölcsi súlyukkal jelen lesznek ott is, hol templomi istentiszteletről, avagy a fönnebb említett műsoros egyházi estékről, avagy jótékony célú egyháztársadalmi összejövetelekről van szó és — cselekedet. Reformatió

ünnepe napján, karácsony szombatján, vagy más alkalmas időben a gyülekezet igazi, mindenkire kiterjedő szeretetvendégséget tart s e szeretetvendégségben ott lesznek módosabbak és szegények s ott lesznek a családtyai körök is az ő gondozottjaikkal egyetemben. A gyülekezeti családtyák ez organisatióját főfontosságú dolognak kell tartanunk. Gyülekezeteink női társadalma és ifjúsága organisatiójának is nagy támaszai lesznek éppen e családtyai körök. Nem egyletek válnak itt ki az egyházi gyülekezetből, mert a családtyák ez organisatiójának minden családtya már az egyházhoz tartozásánál fogva tagja, valamiképpen a gyülekezeti református nők organisatiójának minden ott lakó református nő és a gyülekezeti ifjúság organisatiójának minden konfirmált ifjú, a mint később előfodom terjeszteni, tagja kell hogy legyen s csak az egyháztársadalmi munka rendszeres vezetése végett alakíttatnak bizottságok.

Gyülekezeteinkben létrehívandó családtyai körök alapszabályául a neustadt-dresdai parochia I. kerülete alapszabályainak szemelőtt tartásával, de egyszersmind az általam szükségesnek tartott módosítással a következő pontokat terjesztem elő:

1. Minden gyülekezet, melynek egy pap lelkipásztori vezetése alatt kell állania, a szükséghez képest körökre osztatik be. E körök neve; „református családtyák köre“ (Közelebbi meghatározás a község, a városrész nép után és folyó számmal, például: monostori felszegi, alszegi, vagy 1. 2. 3. stb. kör.) E köröknek tagja minden ott lakó ref. családtya. Az egész szervezetnek feje a pap.

2. A családtyák köreinek feladata a vallásos és erkölcsi életet, valamint a jótékonyt, főleg azt, melyet a politikai község szegényügy-administratiója föl nem karolt, saját kerületében ápolni, fejleszteni.

3. Az egyes családtyai körök élén áll egy presbyter, kít az egyházi gyülekezet presbyteriuma küld ki. A presbyter mellé az illető családtyaikör bizottságot választ. E bizottsági tagok figyelemmel kísérik körük tagjainak vallás-erkölcsi és anyagi szükségait, tapasztalataikról presbyterüknek s a lelkész hivatálnak, jelentést tesznek, a rájuk bízott egyének és családok anyagi és erkölcsi támogatását lelkiismeretesen teljesítik a kapott utasítások és eszközök szerint, a lelkész gondozásnak segítõ organumai lesznek, a bizottság üléseiben megjelennek s ott működésükrõl beszámolnak, feladatuk eszközeirõl, módjairõl, a jelentkező bajok gyógyszerirõl, a siker érdekében szükséges üdvös intézkedésekrõl és intézményekrõl tanácskoznak. Az eme tanácskozásokból kikerülõ javaslatok a presbyteriumhoz adandók be, mely véglegesen határoz.

4. Ugyanazon föladatokkal, melyekkel a családtyai körök bizottsági tagjai bizatnak meg, az egyes családtyák is megbízhatók és megbízandók. mert a bizottsági tagok nem a család atyák helyett működnek és a bizottságokat csakis a munka rendszeresebb vezethetése teszi szükségessé.

5. A családtyai kör közgyűlést is tart időnként s nem csak bizottsági ülést. A gyülekezet összes családtya-köreinek bizottságai hasonlóképp tartanak közös üléseket a pap elnöklete alatt, hol az egész gyülekezet tagjainak vallás-erkölcsi s anyagi állapota s az e

körül kifejtett egész gyülekezeti munkásság napi rendre kerül. Mindeme gyűlések egyházas hangulatuak, gondolatokat és elhatározásokat termelők legyenek.

6. Az egyes családai körök rendelkezésére a presbyterium anyagi eszközöket is ad, de maguk a körök is találjanak módot anyagi eszközeik beszerzésére (gyűjtés, műsoros estélyek belépti díjai, stb.). Óhaj-tandó, hogy az egyháztagok az ő jótékonyágukat a családai körök által gyakorolják, mert ezek fogják ismerni legjobban a viszonyokat s a befolyó adományokat legjobban ezek helyezhetik el. A bizottság az illető családai körbe tartozókról nyilvántartási könyvet vezet, melyben a befolyt és elhelyezett adományokról részletes és pontos kimutatás vezetettik.

7. A bizottsági tagokat a családai köre a szükséges számban évenként újítja meg, illetőleg újból bizza meg.

E pontokat határozati javaslatként ezennel be is nyujtom.

(Folytatása következik.)

Igazgató-tanácsunk üléséből.

Kolozsvártt, 1900. június hó 14.

Elnököl Br. Bánffy Dezső főgondnok aa. Jelenvoltak Főt. Dr. Bartók György püspök, Kenessey Béla főjegyző, Deésy Gyula, Szász Dénes, Parádi Kálmán, Herczeg Lajos, Becsek Lajos, ig.-tanácsosok, Dr. Deák Albert ügyvéd, Deák József pénztárnok, Maksay János számvevő és Dr. Kádár János titkár.

Az ülés megnyitása után első sorban a marosvásárhelyi egyházközség fölterjesztését tárgyalta ig.-tanácsunk és beható vitatkozás után kimondotta, hogy a polgári leányiskola államosítását, az egyházközség anyagi viszonyaira tekintettel, maga részéről is szükségesnek látja és ezért fölír a közokt.-ügyi Miniszter urhoz a végezt, hogy az államosítási szerződés föltételeinek megállapítása céljából küldjön ki biztost marosvásárhelyi egyházközségünkbe, ki az egyház és egyházi főhatóság képviselőivel tárgyalva, a még fenálló differentiak méltányos elenyésztetésére munkálhasson.

Ez után a játékdélutánok szervezésére vonatkozó miniszteri rendeletet tárgyalta ig.-tanácsunk és annak eredményében kimondotta, hogy a rendeletet a kollégiumok figyelmébe ajánlja és véleményt kér tőlük az abban jelzett különféle szempontokra és a tanterv beosztására vonatkozólag.

Baróthi leányegyházközségünk indokolt folyamodása, melyben felekezeti iskolájának a politikai község által leendő arányos segélyezését kéri elrendelni, ajánlattal terjesztetett a közokt. Miniszterium elé, miután az 1868-ik évi 38-ik t.-cz. 25 §-a értelmében nevezett egyházunknak a kért segélyre föltétlenül igénye van.

A marosvásárhelyi kollégium államsegélyi szerződésében az egyetemes konvent némi módosításokat, illetve pótlásokat követelvé: a szerződés visszaküldetett az előjárósághoz e pótlásokkal leendő újból kiállítás céljából.

Indokolt folyamodás alapján megengedte ig.-tanácsunk Roth Fülöp vágyhelyi izralita vallású lakosnak, hogy Bécsben szerzett érettségi bizonyítványának kiegészítése céljából székely-udvarhelyi gymnasiumunknál,

a magyar irodalomból és hazai történelemből pótló érettségi vizsgálatot tehessen.

A sepsi-szt.-györgyi kollégium megvizsgálásáról fölvetett és Elischer József miniszteri biztos észrevételeit tartalmazó jkönyvet ig.-tanácsunk jóváhagyó tudomásul vette, minthogy a miniszter megbízott észrevételei általában arról tanuskodnak, hogy az intézet örvendetes fejlődésben van. Az internatus és convictus rendben tartására vonatkozó megjegyzéseket ig.-tanácsunk is teljesítésre ajánlja, úgyszintén az alsóbb osztályokban szokásos túltengő előadás megszüntetését is kiváló figyelmébe ajánlta az előjáróságnak.

A székelyudvarhelyi és diósadi felekezeti iskolák államosítása, a bemutatott szerződési tervezetek alapján engedélyeztetett

Ezek után Kenessey Béla főjegyző aa. terjesztette elő javaslatait a rendszeres államsegélynek és a Baldácsy alapítványnak felosztására vonatkozólag és e javaslat alapján a rendszeres természetű segélyek fönntartása mellett néhány nagyobb szükségben levő egyházközség és lelkész részére is utalt ki ig.-tanácsunk egyszersmindenkori segélyt oly módon, hogy úgy a rendszeres javadalmak, mint ezen egyszersmindenkori segélyek egy összegben lesznek folyó évi július hó 1-jétől pénztárunkból fölvehetők.

Jóváhagyta ig.-tanácsunk a marosvásárhelyi egyházközség ama határozatát, melylyel Barabás Jánosné, özvegy tanitóné részére évi 300 korona kegydíjat engedélyezett, miután ez illetőnek néhai férje túlkorosság miatt a tanitói nyugdíjintézetbe fölvehető nem volt.

A székelyudvarhelyi egyházközség indokolt kérésére engedély adatott arra, hogy templom alapjából 2000 koronát közszükségletei fedezésére fölhasználhasson 6 1/2%-os annuitással való visszahelyezés föltétele mellett.

Jóváhagyta továbbá ig.-tanácsunk a nagyenyedi és deési egyházközség, valamint a sepsi-szt.-györgyi kollégium 1899-ik évi számadásait és az ör. alja-boldogfalvi egyházközség 1900-ik évi költségvetését, megjegyzéseket tévén a talált kisebb hiányokra és különösen a mutatózó hátralékok sürgös felhajtására nézve.

Ugyancsak jóváhagyó tudomásul vétetett a nagyenyedi kollégium ama határozata, melylyel a párizsi világiállításra utazó tanárok részére egyenkint 300—300 korona utazási segélyt helyezett kilátásba.

Az egyházkerület 1899-ik évi számadásainak megvizsgálásáról szóló számvevői jelentés szintén tudomásul vétetett, sajnálattal értesülvén abból ig.-tanácsunk arról, hogy 15188 frt 89 kr. hiány mutatkozik, az egyházkerület birtokában levő értékpapírok jövedelmezőségének föltűnő csökkenése folytán. Maguk a számadások az egyházkerületi felülvizsgáló bizottsághoz tettek át, mely bizottság a hiány fedezésére is javaslatot tenni lesz hivatva.

Nem találta teljesíthetőnek ig.-tanácsunk a szászvárosi kollégium az iránti kérését, hogy zenetanára a központi tisztviselők nyugdíjintézetébe vétessék föl, mert e nyugdíjintézet, alapjainak elégtelensége miatt így is feloszlás, illetve átalakulás stádiumában áll.

A kolozs-kalotai esperes aa. által fölvetett kérdés folytán elhatározta ig.-tanácsunk föliratot intézni a vallás- és közoktatásügyi Minister úrhoz az egyházi tulajdont képező állami iskolai épületek tűzbiztosításá-

ról való gondoskodás tárgyában, mert abban a nézetben van, hogy a tűzbiztosítás is a karban tartásnak egyik módozatát képezi, minélfogva ennek terhét is az államkincstár köteles hordozni mindazokban az esetekben, melyekben a karban tartás kötelezettségét magára vállalta.

Az Emke igazgatóválasztmánya véleményét kérven a Kis Barcsán szervezendő lelkészi állomásra vonatkozólag, a beszerzett információk alapján ig.-tanácsunk oda nyilatkozott, hogy bár az önálló lelkészi állomásnak e helyen leendő szervezését nemzeti szempontból szükségesnek is látja, mindazonáltal nagyobb segítséget a szervezés költségeihez maga részéről nem biztosíthat a központi segélyalapok kimeritettsége miatt.

Jóváhagyó tudomásul vétetett a »Szeretetházi intéző bizottság« amaz elhatározása, mely szerint már a folyó év szeptember havában megnyitó tanévtől kezdve nyelv- és zenetanítónői állomást rendszeresít, hogy az internátus növendékei magában az intézetben nyerhessenek e tekintetben is oktatást.

Szász Károly fehérvényikövölgyi körlelkész aának, 8 heti szabadság időt engedélyezett ig.-tanácsunk, egészségének helyreállításának céljából.

A magyar-lapádi egyházközség 3421 kor. központi kezelés alatt álló tőkéje kiutaltatott a paplak renoválási költségeire.

Főt. Püspök a. javaslatára alapján kiosztatott a Kovács Endre alapítvány esedékes kamatjövödelme, Thunyogi Béla bádoki, Almási Sámuel alsó-tóki, Soós Károly hagymás-láposi és Nagy József kőrői lelkész a. inak utaltatván ki abból 100—100 korona segély.

A nagy enyedi egyházközség templom renoválási terve és költségvetése, 18000 korona építési összeggel helybenhagyatott oly hozzáadással, hogy a templom renoválás szakértő vállalkozóval és az építmény ódon szerűségének megóvásáért eszközöltessék és pedig a templom mellett levő sekrestyeszerű építmény fenntartása mellett, mert ennek lebontása egyfelől az épület gyöngítésére szolgálna, másfelől pedig az egész templom műbecsét csökkentené.

Ugyancsak jóváhagyást nyer a felőri egyházközség toronyépítési és a teleki egyházközség kántori lak építési terve. megadatván az illető egyházaknak a műszaki előadó a. által ajánlott utasítás, az épületek szoliditásának biztosítása érdekében.

Az igazságügyi palota elhelyezése céljából folyamatban levő kisajátítási eljárásról szóló ügyvédi jelentés tudomásul vétetett, megnyugvással látván ebből ig.-tanácsunk, hogy az egyházkerület 2 telkének kártalanítására vonatkozólag a szakértő elfogadható javaslatot tettek.

Örvendetes tudomásul vette ig.-tanácsunk a földmívelési Miniszter úr Önnagyméltóságának amaz elhatározását, mely szerint a Nagy-Sármáson szervezendő papi állomás javára évi 600 korona segélyt engedélyezett és ez alkalomból is sürgető kérés intézését határozta el az állami fizetéskiegészítés megállapítása iránt, hogy valahára már e lelkészi állomás is betölthető legyen.

A nagysajói egyházmegye közgyűlésének indokolt előterjesztésére 16400 korona kamat nélküli kölcsönt

utalt ki ig.-tanácsunk a galacsi dezolált egyházközség központi kezelés alatt álló pénzeiből, a nagysajói egyházmegyében fekvő 6 egyházközség fölsegelésére. Ez összegből 1200 koronát a naszódi egyházközség nyert első szervezkedési költségeinek részben való fedezésére; szászbréte 400 koronát kapott, templomának belső fölszerelésére; sófalva 1000 koronát, szász-czegő 1400 koronát, szász-máté 600 koronát templomépítésre és a tancsi egyházközség 1000 koronát temploma renoválására. A kölcsön visszafizetésére a naszódi egyházközség évenként 1%-ék törlesztést, a többi egyházak pedig évenként 1½%-ék törlesztést kötelesek fizetni.

Kiutaltatott végül a kis-dobai egyházközség központi kezelés alatt álló tőkéinek fölgyült kamatjából 256 kor. 40 fillér építési czélokra és kiutaltatott 264 korona a házi pénztárból Főt és Mélt. Kun Bertalan konventi elnök úr kezéhez az egytetemes énekügyi bizottság és konventi elnöki iroda költségeire

Ezek után az ülés még néhány apróbb gazdasági és személyi ügy elintézésével véget ért. r. s.

Irodalom.

Könyvismertetés.

Református Temetési Énektár. Szerkesztette: *Novák Lajos* theol. tanár és főiskolai lelkész Sárospatak. Trócsányi Bertalan bizománya. 1900. kis 8-ad rét. I—VI. + 74 l. Ára 1 kor. 40 fillér.

Novák Lajos, sárospataki theol. tanár kis munkáját legfőképpen a *gyakorlati élet szempontjából* kívánjuk bemutatni és méltatni. A szálló ige szerint, a hány ház, annyi szokás; de az is igaz, hogy a hány egyházközség: majdnem annyiféle az éneklési mód. Egyházközségemben pl. az erdélyi ref. egyház Énekes könyvében előforduló énekeket használjuk egész temetési szertartás alatt. Több ízben volt azonban alkalmam megfordulni más egyházközségekben és azt tapasztaltam, hogy ott az énekvezérek egészen mellőzik az énekes könyvet. hanem a helyett régi kántoroktól fenmaradt — talán általuk is szerzett és zenésített — kézirat gyűjteményt használnak. Ezeknek pedig tartalma nagyon alantjáró; külső formájuk pongyola, csupa kín-rím. A dallam? Az még cikornyásabb, minden összhang nélküli a mi pedig szép, megható: az mind feltalálható az énekes könyvben.

Egy részt ez az oka, hogy temetési szertartásunk nem elég közvetlen és megható.

Novák Lajos ezen a bajon akart segíteni: célo- lom az volt — mondja előszavában — hogy olyan temetési énektárt adjak hitsorsosaim kezébe, mely egy lépéssel visz közelebb temetési szertartásunk bensőbbé, meghatóbbá tételéhez, és ahoz, hogy a prot. istentiszteleti elvnek megfelelően, lehetőleg az egész gyülekezet énekeljen. A kitűzött nemes cél szolgál- tában, ez a kis Énektár még aktuális jelentőséggel is bír, a mennyiben nagyon elősegíti az énekügyi bizottság munkáját a halotti énekek megválasztásában. Ugyanis, éppen tiz esztendeje, hogy megalakult a ma- gyarországi református egyház Énekes könyvének meg- újítására kiküldött bizottság; ez idő alatt hat füzetet adott ki az általa alkalmasnak vélt szövegekből, de,

hogy az új daraboknak dallama milyen lesz: arról még semmit sem tudunk. Ime, *Novák* Lajos Énektára nemcsak átdolgozott és egészen új darabokat mutat be, hanem csoportosítja és bemutatja az általa jónak, használhatónak talált dallamokat is. Nagyon helyesen, mert a gyakorlat. az Énekes könyv megjeleléséig, ezekre bizonyosan rá nyomja a próbát, úgy hogy az egészen korrekt darabok méltán igényt tarthatnak arra, hogy abba, állandó használat végett, felvétesse. S mondhatjuk, hogy több ilyen darab van az Énektárban.

Bemutatjuk azért e kis gyűjteményt, kísérvé elsősorban rövid szövegkritikával, azután a dallamok méltatásával, megjegyezvén, hogy zenei tekintetben nem lévén egészen szakértők: a dallamok bírálatát egyik kollegánk végezte, a ki nemcsak kiváló zeneértő, hanem orgonán is nagyon jól játszik, s az összes darabokat kipróbálta

A gyűjtemény két főrésze oszlik; *általános* és *alkalmazott* részre, s végül rövid *függelék*, melyben rendkívüli esetekre szóló énekek foglaltatnak. Az első rész a következő alcímekre oszló énekeket tartalmazza: I. *Templomban*, egy kezdő és (8) főének, (az énekek számát zárjelbe tett számokkal jelöljük mindenütt.) II. *Háznál* (13.) III. *Záró ének* (13.) IV. *Úton* (6.) V. *Sírnál* (15.) Összesen tehát: 56 ének. A második részben van: I. *Gyermekek felett* (6.) II. *Itjak felett* (4.) III. *Családfők felett* (4.) IV. *öreges felett* (4.) Összesen: 18 ének. És a függelékben, hat különféle cím alatt, 9 ének. Számszerint tehát az egész Énektár 83 temetési éneket foglal magában, a mi éppen elégséges arra, hogy belőle válogatni lehessen. (Az Erdélyi Énekes könyvekben pl. csak 23 halotti ének van.)

A közlött darabok részint zsoltár átdolgozások (XC. és CII. Zs.); részint énekgyűjteményekből (Ivánka-féle karénektár), vagy Énekes könyvekből (Dunántúli, Erdélyi Énekes könyv) vannak átvéve és átdolgozva, részint pedig egyes szerzők eredeti munkái' (*Fejes J., Filep E., Losoncy L., Szász K. F., Varga L. Berec K.* stb. és maga a *szerkesztő*, kinek 38 darab szerzeménye van, tehát majdnem fele az összes énekeknek). Nézzük ezen sorrendben

Zsoltár átdolgozás kettő van: a XC. és CII. zsoltár átdolgozása; az előbbinek kilenc versét *négy* versszakban; az utóbbinak tizenhat versét *három* versszakban adva. Mindkettőnél az 1. 2. vers egészen, a többiek pedig kivonatosan vannak átdolgozva. A XC. Zs. Szenci Molnár Albert-féle fordításának 1. versét ma is erőteljesebbnek tartjuk, mint az átdolgozást, mely így hangzik:

«Te benned biztunk eleitől fogva
Uram, halandók örök erőssége!
Hisz' még hegyek se nyultanak az égbe,
Mert még sem ég, sem föld nem volt alkotva,
Mikor Te voltál, oh erős Isten!
És *lenni is fogsz* minden időben.»

Különösen a régi fordítás két utolsó sora, jobban kifejezi az *Isten örökkévalóságát*, mint az átdolgozás. Ezzel szemben a 2. vers utolsó sorai határozottan szebbek, mint a régi szöveg. A többi versszakok, valamint a CII. zs. is elég tetszetős könnyű menetű formában vannak összevonva, s így mindkettő nagyon

jó halotti ének. De a XC. Zsoltár 1. verse a régi formában, már annyira átment a köztudatba, s meg olyan szép is, azt kár lenne változtatni. Így *szokta* meg a nép is!

Azon darabok közül, melyek régi énekek után vannak átdolgozva, vagy énekgyűjteményekből, énekes könyvekből átvéve, kiemeljük a következőket:

Jézus, fő-fő reménységünk (8. 1.)
Gyarló testünk porrá lesz (10. 1.)
Gyászoljatok, zokogjatok (19. 1.)
Térj pihenni fáradt vándor. (23. 1.)
Vagyunk jó reménységgel. (27. 1.)
Temessük el a holtakat. (32. 1.)
Az élet csak füst és pára (43. 1.)
Ilyány korodnak. (52. 1.)
Atyátlanok gondos Atyja. (54. 1.)

Ezek a darabok alaki és tartalmi szempontból egyaránt szépek, s így igényt tarthatnak arra, hogy a közhasználatba átmenjenek. De viszont vannak ezek között gyenge darabok is, hol ilyen kifejezésekkel találkozunk:

«Éltünk ura örök való.
Ajkunk imáját hallgasd meg, óh!» (5. 1.)

vagy:

Igy most is, e gyászos esetben
Gyógyitgassad sebeinket;
S hogy ne sirjunk *búnak* eseten:
Te száritsd fel könnyeinket!» (13. 1.)

még prózának is gyenge, nemhogy versnek válnék be.

(Folytatása következik.)

Különfélék rovata.

Főtiszt. dr. Bartók György püspök jelenleg, midőn e sorokat írjuk, éppen püspöki látogatást tesz S.-Szentgyörgyön. Addig is, míg bővebb tudósítást hozhatnánk, közöljük itt a püspöki látogatás és fogadtatás programját.

1. Junius 19-én, reggel 6 óra 32 perckor főtiszt. Püspök úr a Brassó felől jövő vonaton megérkezik. Az állomásnál a tüzoltó testület, a tüzoltók zenekara közreműködése mellett ünnepélyes fogadás. Itt főtiszt. Püspök urat a helybeli egyháztanács nevében Malik József főgondnok, a Székely Mikó-kollégium előljárósága és tanári kara nevében dr. Bodor Tivadar főgondnok fogadja.

2. Az állomástól bevonulás az Olt utcán, Kossuth-terén át a lelkési lakba. Bevonulás alatt a Kossuth-terén felállított diszkapunál az ipartársulatok, tanuló ifjuság s a közönség sorfalat áll. Itt a város nevében üdvözlő beszédet mond ifj. Gödri Ferenc polgármester.

3. A lelkési lak udvarán az egyháztanács nevében tiszt. Révay Pál ref. lelkész fogadja főtiszt. Püspök urat.

4. Délelőtt 9—10 óráig testületek tisztelgése. (A tisztelgni kívánó testületek vezetői kéretnek, hogy ez iránt való óhajtasukat folyó hó 17 én délután 6 óráig a ref. papi hivatalnál bejelenteni sziveskedjenek).

5. Délelőtt 10 órakor isteni tisztelet az ev. ref. templomban. Egyházi beszédet mond főtiszt. és mélt. Bartók György püspök ur.

6. Fél kettőkor ebéd a nagyvendéglő éttermében. Egy teríték ára 4 korona. (Az ebédre f. hó 17-éig beiratkozni lehet tiszt. Révay Pál lelkész urnál.)

7. Hét órakor a Tankó-féle kerthelyiségben estély. Ugyanitt este 9 órakor főtiszt. Püspök úr tiszteletére az ev. ref. egyh. dalárda közreműködésével szerezend. Üdvözlő beszédet mond Végh Endre gymn. tanár.

Főt. dr. Bartók György püspök, mint a kolozsvári egyházközség lelkipásztora f. hó 17-én a külmagyar-utcai templomban is beköszöntő beszédet tartott. Remek beszéde mély nyomokat hagyott.

A kolozsvári áll. polg. leányiskola évzáró ünnepélye f. hó 20-án tartatott meg. Tér szüke miatt most csak ennyi följegyzést teszünk a kitünő iskoláról, melynek reformatus növendékei a theol. díszteremben tartatni szokott ifjúsági istentiszteletre is rendszeresen jártak el. Ez iskola **Pallós Albert** igazgató vezetése alatt igazi nevelőintézet és Kolozsvárnak egyik dicsősége, nemcsak dicsősége, de — áldása.

Nt. Kenessey Béla theol. igazgató, egyházkerületi főjegyző f. hó 20-án Debrecenbe utazott, hol az érettségi vizsgálatokon a kultus-minister megbízásából vesz részt.

Presbyteri gyűlés tartatott Kolozsvárt f. hó 17-én, hol a helyettes lelkészi állás fönntartása még egy évre elhatározatott. A helyettes lelkészi föladatokkal főt. Püspök úr mint a presbyteriumban is nyilvánkozattta a jövő évre is tiszt. **Németh Sándor** aiat bizza meg, ki a helyettes lelkészi állást eddig is a hívek szeretetét megnyerve töltötte be. El kell ismernünk, hogy tiszt Németh S. munkás-ága nagy lelkiismeretes, egyenes és távol álló minden cifra kombinációtól, főleg olyan kombinációtól, melyben, egyik másik idividuum a saját előmozdítását az ügy hátra mozdításával szokta kombinálni

Lapunk szerkesztője Kolozsvárról elutazván, a lap felelős szerkesztését tiszt. **Németh Sándor** kolozsvári helyettes lelkész aia vette át.

Az „Ujság“ című s Kolozsvárt megjelenő előkelő politikai napi lap Egyházi Értekezletünk ügyét szünet nélkül nagy figyelemmel s igazán nemes liberális és protestáns rokonszenvvel kísérte. Mindazonáltal lapunk mult számának (24.) »Lapszemle« tudósítása éppen az *Ujságról* nem emlékezett meg. E feledékenységet most itt helyre hozni kívántuk. Különben, úgy hiszszük, hogy az *Ujságot* közelben, távolban mindnyájan olvassuk elismerésre méltó állásfoglalása a feledékeny »Lapszemle« dacára is mindnyájunk előtt ismeretes.

Az »Ellenzék« f. évi 135. száma (jun. 16.) némi szemrehányást tesz nekünk. Soha semmi kötelességtől nem szoktunk vissza riadni, s így most is szívesen ismerjük el, hogy az »Ellenzék« a mi *Egyházi Értekezletünk* ügyét méltólag támogatta. Ezt az elismerést mindig készek vagyunk hangoztatni. De az »Ellenzék« csak látszólag finom distinctióját a *személy* és az *ügy* között nem írhatjuk alá. Személy és ügy között szervesebb az összefüggés, mint az Ellenzék tanítja. Nős, hátha mi azt állítjuk, hogy személy és ügy ugyanazonegy dolog s a kettő között csak *formai* különbség van? Ugyanazon egy dolog amott concret, emitt abstract formában. És bizonyára az Ellenzék sem vonja kétségbe, hogy személy és ügy csak a maguk együttességökben, csak a maguk egygyeolvadtságukban igazán élő realitások. Az »ügy« személyek nélkül csak élettelen dolog, a személy pedig »ügyek« nélkül csak — pusztá numerus. Szóval: ne hidje az Ellenzék, hogy báró **Bánffy Dezső** bántalmazásával távolról sem bántja a protestantismust, vagy közelebről egyházkerületünket. Mert, ime, éppen itt is az egyén az »ügynek« hú, nemes képviselője, realisálója.

A „Beszteree“ címő jelesen szerkesztett vidéki lap terjedelmesen s az ügühöz méltó gondossággal foglalkozik Egyházi Értekezletünkkel. Vezércikke, tudósítása mind rá vall **Balázs József** lelkészársunk kiváló tollára

A Sepsiszentgyörgyi ev. ref. egyháztanács Főtiszteletű és Méltóságos dr. Bartók György erdélyi ev. ref. püspök ur látogatása alkalmával az építendő új templom alapja javára folyó évi június hó 19-én nyári társas estélyt rendezett.

A hetven éves király és a tanítók. A király a nyáron, aug. 15-án üli 70 ik születése napját. A magyarországi tanítók országos bizottsága és az Eöt-vös-alap elnöksége elhatározta, hogy feliratot intéz a királyhoz és azt remek albumba foglalva küldöttség útján adja át a felséges királynak.

Felhívás. A Vallásos Iratokat Terjesztő Egyesület pályázatot hirdet egy reform nöpiskolai tanulók kezébe adandó konfirmációi kátéra, melyben a tiszántuli egyházkerületi tanterv figyelembe vétele mellett a református egyház hit (különösen sakramentomi) és erkölestudományok főbb tanai, isteni tiszteletünk és egyházunk lényeges rendtartásai akkép adassanak elő, hogy a tárgyalás során a tanítónak mindenkor alkalom adassék a vallásos érzések, s az egyház iránti hűség ébresztésére és erősítésére, mire nézve az előszóban a tanító számára megfelelő rövid utasítás is adandó. A munka tananyaga akkép szabassék meg, s a szöveg nyelvezete olyan legyen, hogy a kézikönyvet azok is használhassák, kik előzetesen kellő számú elemi osztályokat nem végezhettek.

A munka terjedelme közép 8°-ban garmond szedéssel legfeljebb 3 nyomatott ív. Jutalma, mely csupán az általános becsü múnék adatik ki, 500 korona. A tulajdonjog az egyesületé, úgy azonban, hogy a további kiadásoknál a szerzőt 80 - 80 korona tiszteletdíj illeti, miért ő köteles a szöveget újra átnézni, s esetleg az Egyesület kívánsága szerint módosítani.

Az idegen kézzel lemásolt, s a szerző nevét magában foglaló jelíges levéllel ellátott múnék a f. évi dec. 31-re alúlirotthoz küldendők.

Hódmezővásárhely, 1900 június hó. **Szabó János**, esperes, a békés-bánati ev. ref. egyházmegyei Vallásos Iratokat Terjesztő Egyesület elnöke.

Kérelem. A széki egyházmegye nt. lelkészi karához azon tiszteletteljes kéressel fordulok, miszerint jövő évi nyomtatvány-szükségletüket nálam folyó évi július hó 10 ig rendeljék meg. Bálványos-Váralja, 1900. június hó 13. Lörinc János nyomtatványkezelő.

Felhívás a szövetkezetek vezetőihez. A fölművelésügyi m. kir. miniszter ur ő nagyméltóságának elhatározásából kifolyólag a jövő hóban Budapesten a *Hangyá*-val egyetértőleg 10-14 napra terjedő szövetkezeti tanfolyam fog tartatni. Felhívjuk ennek folytán a szövetkezetek vezetőit (*papokat, tanítókat stb.*), hogy ha a tanfolyamon részt akarnak venni, erre vonatkozó kérvényeiket terjeszszék be mielőbb a földművelésügyi miniszterhez.

Nincs kizárva, hogy a kérvényezők a kurzus tartalma alatt pénzbeli támogatásban is fognak részesülni. A tanfolyam előadási tervzetét annak idején közölni fogjuk; annyit azonban jelezhetünk, hogy a hallgatók szövetkezetek alapítására, vezetésére stb. vonatkozó praktikus teendők felől nyerneknk utbaigazítást.

Szerkesztői üzenetek

Tiszt. Tóthfalusi József lelkész Maros-Vásárhely A becses dolgozatot köszönjük s okvetlenül föl fogjuk használni.

Tiszt. Kolozsvári József lelkész urnak B.-Keresztúr. A küldött előfizetés nyugtájául szolgál a postai bevény.

Tiszt. Pataki D. Buza. Kérjük, engedje meg, hogy kérdését lapunkban ne közöljük. Hiszen abból a válaszból, melyre hivatkozik, a néhai derék pap **Szabó József** nevére semmi árnyék sem esik. Az egykori felfalusi pap Szabó József tiszta neve mindig érintetlen marad.

Hivatalos rész.

2109—1900.

KÖRLEVÉL.

Valamennyi erd. ev. ref. kollegium m. t. Előljáráóságának.

Hivatkozva a m. kir. vallás és közoktatásügyi miniszternek 1900 évi 29.954 számú rendeletére, melyben *játékdélutánoknak a középiskolák négy alsó osztályában* való behozatala iránt intézkedik a közvetlen rendelkezése és vezetése alatt álló középiskolákra nézve és méltatva a kultuszminiszteri felhívást, melyet a miniszter úr ugyane tárgyban egyházi hatóságunkhoz intézett a végre, hogy az állami segílyt élvező ev. ref. középiskoláinkat az 1883 évi XXX t. cz. 47 §-ából kifolyólag a játékdélutánok behozatala iránt megfelelően utasítsuk: ezennel tudatni kívánjuk Cimekkel, hogy mi a tervezett játékdélutánokat „az iskolai nevelő munkásság szerves alkotó részé”-nek tekintjük, a melyek a testi és lelki erők gyakorlására, úgy a karakter, mint a szervezet fejlesztésére kiválóan alkalmasak lehetnek, ha célszerűen intézettek el; anélkül felhívjuk Cimek és ref. tanárkaraink figyelmét ama miniszteri rendeletre, mely a játékterek berendezése és a játékok megválasztása iránt tájékoztat (lásd a *Hivatalos Közlöny* 1900 évi 10 számában), hogy megismerkedvén e nevelő fontosságú intézmény előirányzott tervezetével, annak megvalósíthatósága mértékéről és módoszatairól saját körülményeikhez viszonyítva véleményt nyilvánítsanak.

Véleményt kérünk a hivatolt miniszteri rendeletben foglalt s számozott 1—10 szempontokra nézve.

A helyi viszonyokhoz mért részletes és konkrét tervezetet kérünk csak a főgymn. I—IV osztályaira nézve:

a) a játéktérület fekvéséről és méreteiről;

b) a jövő tanévi tájékoztató tárgy-felosztásról és órarendről, annak határozott megjelölésével, hogy a hétnek mely napján vagy napjain, mely órákban, mely osztályoknak lehetnek és lesznek játékdélutánai?

c) mely osztályok lesznek előre láthatólag összehasonlíthatók?

d) kik vállalkoznak a tanárok közül a játékok vezetésére?

A vélemény és tervezet legkésőbb folyó év auguszt. 15-ig készítenendő el s küldendő fel igazgatótanácsunkhoz, további intézkedésre.

Az erd. ev. ref. egyházkerület igazgatótanácsának, Kolozsvárt, 1900. jun. hó 14-én tartott üléséből.

Br. Bánffy Dezső,
elnök.

Parádi Kálmán,
tanügyi előadó.

SZIVES KÉRELEM.

Tisztelettel kérjük mindazokat, kiknél „Egyházi értekezlet”-ünk taggyűjtő-ívei vannak, hogy ez íveket Tiszt. *Molnár Lőrinc* ref. lelkes értekezleti pénztárnok címére (Kolozsvár, *Nagy utca*) e hó végéig beküldeni sziveskedjenek, hogy a kiadandó Évkönyvben a tagok névsorát közzétehessek. A mellékelt tagdíjakat is ő fogja nyugtázni.

Kolozsvár, 1900. jun. 18-án.

Molnár Albert,
egyházi elnök.

Nagy Károly,
titkár.

101—1900.

PÁLYÁZAT

A marosvásárhelyi ev. ref. kollegium elemi iskolájánál három tanítói állásra pályázat hirdetik.

I. Az alkalmazottak kötelessége lesz:

a) A tanári kar és az elemi iskolai igazgató által kijelölt osztály vezetése és tanítása.

b) Benlakás a kollegiumban, a kollegiumi internátusban felügyelői, (juratusi) teendők végzése mind addig, míg ezen kollegium szolgálatában akarnak maradni.

II. Az alkalmazottak javadalma:

a) 800 azaz nyolcszáz korona pénzfizetés a kollegium pénztárából havi részletekben előlegesen kiszolgáltatva.

b) A kollegiumban természetbeli és pénzértékre át nem cserélhető lakás, fűtés és takarítással.

c) A törvényes ötéves 100 = száz korona korpótlék öt izben

d) A megválasztottak jogosult és köteles tagjai lesznek az országos tanítói nyugdíj intézetnek, melybe az évi személyi illetékeket egészen ők tartoznak beszállítani.

Az így betöltendő állások a zsinati törvény 427. és 428-ik §-ai szerint állandó jellegűek lesznek, de az I pont alatt jelzett feltételek mellett.

Az alkalmazottak egy évi sikeres működésük után állandósíthatnak.

Az állások az 1900—901-iki tanév szeptember 1-én elfoglalandók

Képesítéssel bíró, ev. ref. vallásu pályázók, — képesítési és esetleg szolgálati okmányaiikkal felszerelt kérésüket a *Maros-Vásárhelyi ev. ref. kollegium igazgatóságához* címezve folyó év július 1. adják be.

A marosvásárhelyi ev. ref. kollegium Előljáráóságának 1900. május 8-án tartott gyűléséből.

Désy Zoltán,
gondnok.

Kóbori János,
jegyző.

100—1900. PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY.

A marosvásárhelyi ev. ref. kollegium Előljáráósága a jövő 1900—901. tanévre pályázatot hirdet két *helyettes tanári* állásra, melyek egyikével a mértani rajz, mennyiségtan. esetleg szabadkézi rajz tanítása, másikával a német és magyar nyelv tanítása van egybekapcsolva.

A helyettes tanári állások javadalma évi 1600 korona, a kollegium internátusában lakás, fűtés, világítás, takarítás, mely azonban pénzzé át nem változtatható.

Kötelessége a megválasztott helyettes-tanárnak az erdélyi ev. reform. Egyházkerület Igazgató-Tanácsa által az erdélyi ev. ref. kollegiumok számára kiadott *tanügyi és fegyelmi rendszabályokban és útasi társokban* van körülírva, ezen kívül az internátusban való bennlakással kapcsolatos felügyelet gyakorlása.

Pályázhatnak ev. ref. vallásu, egyetemi tanulmányaikat bevégzett s legalább alpvizsgálatot tett tanárjelöltek.

Okmányokkal felszerelt kérések a kollegium Igazgatóságához nyújtandók be; pályázati határidő folyó év július hó 1.

Marosvásárhely, 1900. május 8-áról.

Désy Zoltán,
gondnok.

Kóbori János,
jegyző

Corony-órák!

Palota-, városházi, gyári és lak-tanya-órák berendezését a legelő-nyösebben eszközi

MEYER KÁROLY UTÓDA
MÜLLER JÁNOS,
1-ső magyar órágyár gőzerőberendezéssel

Budapest, VII., Kazincy-utca 3.

Képes árjegyzékek és költség-jegyzékek bérmentve.

(6—12)

ERDÉLYI PROTESTÁNS LAP.

AZ ERD. EV. REF. EGYHÁZKERÜLET HIVATALOS LAPJA

Laptulajdonos: az erd. ev. ref. egyházkerület.

Felelős szerkesztő: MOLNÁR ALBERT, th. tanár.

Szerkesztőség, hova a kéziratok és előfizetések bérmentve küldendők, az ev. ref. theol. fakultás épületében 4. ajtó.

Előfizetési ár: egész évre. . . .
félvre

12 kor.
6 kor.

MEGJELENIK MINDEN CSÖTÖRTÖKÖN

Egyházi életünk fejlesztésének eszközei.

(Molnár Albert fölolvasása a folyó évi jun. 7. napján Kolozsvárt tartott Egyházi Értekezleten.)

(Folytatás és vége.)

A gyülekezeti családtyák főnebb tárgyalt organisatioja mellett továbbá az ifjúságot is szervezetbe foglaljuk. Ez lesz a *gyülekezeti ifjúság organisatioja*. Álláspontunk nem a szokásos önkéntes „ifjúsági egyletek” alakítása. Itt sem a *szabad egyleti*, de a *gyülekezeti* principiumot óhajtjuk megvalósítani. Az egyházgyülekezeti törzsnek csak egy természetes és szerves új hajtásáról van itt szó. Annak a szervezetnek, mely az ifjúságot foglalja magába, kivétel nélkül tagja minden ifjú, ki az egyházi gyülekezethez tartozik. Minden ifjú ember a konfirmatio után a gyülekezet „ifjúsági körének” tagjává tekintetik, e körbe ünnepélyesen fölvetetik s e körnek tagja marad mindaddig, míg családot nem alapít, mikor aztán a már tárgyalt családtyai körbe vétetik föl és pedig ismét ünnepélyesen a templomban, papi beszéd után ígéret és kézadás mellett avattatik föl a családtyai kör tagjának. E fölavatás lesz mintegy a férfi konfirmatioja.

A gyülekezethez tartozó ifjúság, mint a családtyáknál láttuk, a szükségnek megfelelő számú körökre osztatik be. Egy körben középszámítással 30 ifjú lesz. Ha önkéntes, szabad, a többi ifjútól különváltan szervezkedő „ifjúsági egyleteket” nem óhajtok: éppen úgy nem tartom helyesnek, hogy bármely organumunk s ennél fogva gyülekezetünk ifjúságának is organisatioja — mindenestre a protestantismus fundamentalis elvein belül, mert ez elvek tulajdonképpen dolgok és tények — dogmatikára basiroztassék. Nem theologiai iskolára, mely mindig más és más, de basiroztassék magára a Krisztusra, ki mindig ugyanaz. Már volt alkalmam mondani, hogy iskolai véleményeknek fölötte áll az élő hit. A valláserkölciség világában a tannál fontosabb az akarat. Gyülekezeteinkben, egész egyházunkban sem úgynevezett positiv, sem modern ifjúsági egyleteket nem óhajtok. A Krisztussal való életközösség a fődolog. Ez életközösségnek positiv és liberális theologiai gondolkozás egyaránt lehet eszköze és lehet akadályja is.

Mondtuk már, hogy maga a vallás absolut, de a vallásos gondolkozási formák relativek. Egyéni föltételek döntenek itt. Ennél fogva nem igaz, hogy a positiv theologia s nem igaz, hogy csak a liberalis theologia képes az egyházat s istenországát építeni. A párt-egoismusról mondjon le az, ki egyházunkban nem separálni, de egyesíteni akar, ki magát a valláserkölcsei életet, istenországát tartja célnak, ki az emberekben valláserkölcsei egyéniséget óhajt látni, nem pedig belőlük csak formulákat faragni. Éppen nem kicsinyeljük a vallásos nézeteket s jól tudjuk, hogy az emberi tudat az ő tartalmát tanban is objectivizálni törekszik, csak belátjuk, hogy a tan relativ s az egyéni különböző előfeltételekhez fűződik, ellenben absolut maga a dolog, a vallás, a valláserkölciség. És ez így van jól. Szükségesnek tartottam e rövid kitérést most, midőn egyháztársadalmi szervezkedésről és munkáról van szó, midőn nem a keresztyén doktrinákra, de a keresztyén életre kell helyeznünk a súlyt. Most viszszatérek gyülekezeteink ifjúságának egyháztársadalmi organisatiojára s legyen szabad az Európában és Amerikában oly igen ismeretes ifjúsági egyletekre kitérés nélkül itt egyszerűen néhány pontba foglalnom azt az ifjúsági szervezkedést, melyet összes gyülekezeteinkben végre kell hajtánunk.

Egy berlini folyóiratnak (Protestantische Monatshefte) folyó évi első füzeté két mintaszerű gyülekezeti szervezkedésre mutat rá. E kettő közül az egyik az erdélyi evangelikusok „Bruder und Schwesternschaftjai.” Egyházi rendeletnél fogva minden ifjú az ő 24 éves koráig, illetőleg, míg családot alapít, köteles a gyülekezeti ifjúsági szervezetnek tagja lenni. A gyülekezeti ifjúság több körre osztatik be, szem előtt tartván, hogy a körök ne legyenek túlnépesek. Mindenik kör választ magának előljárót s e kívül egy vezető családtyát. Az egész szervezet feje a pap. Ez ifjúsági körökben igen jól érvényesülnek munkájukkal a tanítók is. Így ir az erdélyi szász gyülekezetek ifjúsági organisatiojáról az említett berlini folyóirat s hozzá teszi, hogy ez ifjúsági szervezeteket a politikai hatóságok is szívesen támogatják, mert ezekben az ifjúság tisztességérzete, hivatás-hűsége, erkölce nagy mértékben mozdítottak elő. Ennél fogva nagy érdeklődéssel kértem át egyik

kiváló lutheránus lelkésztől gyülekezeti ifjúságának szabályzatát s arra a meggyőződésre jutottam, hogy ily-szerű ifjúsági szervezetre minden gyülekezetünknek szüksége van. A nevezett szabályzatot szem előtt tartva s mai viszonyainkhoz is alkalmazkodva, a következő pontokat állítom föl:

1. Minden gyülekezet ifjúsága középszámitással 30 tagot számláló körökbe osztatik be. Az egész intézmény a presbyterium s illetőleg a pap főfelügyelete alatt áll.

2. Mindenik kör élére a presbyterium egy presbyttert állít, a ki az ifjúság ügyeiről a presbyteriumnak jelentéseket tenni, az ifjúság multságait, valamint komolyabb feladatainak teljesítését is felügyelni köteles. A presbyter az ifjúsági körök gyűlésein is mindig jelen van s gondoskodik, hogy a presbyteriumnak az ifjúságra vonatkozó határozatai érvényesüljenek. E gyűléseken lehetőleg a pap is megjelenik s gondoskodik a gyűlések emelkedett hangulatáról. A körök alapszabályai az évenkénti újraszervezkedés alkalmával mindig fölolvastatnak. Az ifjúság egyházi föladatai mindenik ifjúsági gyűlésnek természetes themája. A körök együttesen is tartanak gyűléseket s ekkor mindig a pap jelenlétében.

3. Az évenkénti szervezkedés az adventi 2. vagy 3. vasárnapon, avagy a reformációi ünnepet két vasárnapal megelőzőleg történhetik igen célszerűen, hogy így az új szervezkedést követő vasárnapon az ifjak a templomban új szervezetségükben jelenhessenek meg s itt a gyülekezet előtt az istentisztelet után az ifjúság felügyelőivé s vezetőivé választottak, valamint az ifjúsági körbe a megtörtént confirmatio után belépni kötelesek a pap által ünnepélyesen beigtattassanak s egyszersmind az egész ifjúsági szervezet újból és újból egyházilag és ünnepélyesen elismertessék s a következő reformációi ünnepen, vagy ha adventi vasárnapokon történt az új szervezkedés, akkor a mindjárt következő karácsonyi ünnepen a már megelőzőleg újból szervezkedett s újból egyházi ünnepélyességgel elismert gyülekezeti ifjúság a templomban s úrasztalánál testületileg jelenhessék meg.

4. Az ifjúsági kör a maga köréből választ magának egy 3 tagú bizottságot, az egyik tagot elnöknek, a más kettőt segédeknek. A választás a presbyterium által kijelöltek közül történik.

5. Az ifjúsági kör bizottsága buzgólkodik abban is, hogy az illető kör tagjai a templomban, kijelölt helyen, a rendes istentiszteleteken megjelenjenek, úrvacsorában részt vegyenek, templomi katekhisatióra bent maradjanak, az advent első vasárnapjától virágvasárnapig terjedő időszakban szombatokként egyházi énektanulásra megjelenjenek templom körül, cinteremben szükséges gondozást, diszítéseket végezzék, egyházi esték, ünnepek, szeretetvendégségek alkalmával fölmerülő, vagy másféle és a presbyteriumtól jövő megbízatásokat elvégezzék. Tanácsával s tekintélyével folytonosan támogatja a bizottságot a kirendelt presbyter. A multságok is ez ifjúsági körök által rendeztetnek és pedig a presbyterium s pap előleges tudtával.

6. Ha valamely ifju illetékes községből más községbe távozik, mint iparos-segéd, katona, cseléd stb., az ifjúsági körtől, melyhez otthon tartozott, a pap által is aláírt igazolványt kap, melynek alapján új lakhelyének ifjúsági körébe vétetik föl.

Nem szükség több pontot sorolnom föl. Ennyiből is látható, hogy e szervezet az ifjúságot az egyháztársadalomba illeszti be s az egyház vallás erkölcsi erejének hatása alá intézményesen helyezi oda. A fönnebbi pontokat is, hogy azok szem előtt tartásával az ifjúság minden gyülekezetünkben, városon és falun egyaránt, haladék nélkül egyháztársadalmi szervezetséget nyerjen, mint határozati javaslatot ezennel be is nyujtom.

Ez ifjúsági szervezet, melynek fönnebb képét adtam, legnépesebb egyházközségeinkben is, hol a localis gyülekezeti rendszer, családtyai szervezet fönny áll, a legegyszerűbben életbe léptethető lelkipásztori kerületenként. Nagyobb városokban, például Kolozsvárt, az ifjúság a specialis hivatás és pálya szerint is szervezhető anélkül, hogy az ily alapon történő szervezkedés a már ismertett gyülekezeti ifjúsági köröket alterálná. Álláspontunk az ily specialis pálya szerint megejtendő ifjúsági szervezkedésnél is érintetlen marad. Minden reformatus ifju a gyülekezeti reformatus ifjúság tagja s így tagja annak az ifjúsági körnek is, mely a specialis pályák szerint szerveződik. A presbyterium alkalmas egyéneket küld ki az iparos, kereskedő, katona, studens ifjúság szervezésére, természetesen mindenik pálya ifjúságához éppen olyan egyén küldetik, a ki valamely qualificationál fogva az illető pályához tartozó ifjakra a legnagyobb hatással van. A különböző pályakörök ifjúsága a presbyterium által kiküldött egyének kezdeményezése folytán magának egy nagyobb bizottságot, vagy választmányt választ s e bizottság tagjai aztán pályatársaik körében propagandát folytatnak és pedig tulajdonképpen nem abból a célból, hogy ez ifjúsági szervezetnek tagjai közé beálljanak, hanem abból a célból, hogy ez ifjúsági szervezetekben tagsági jogokat és kötelességeiket érvényesítsék, híven gyakorolják. Éppen elvi álláspontunk az, hogy minden ifjúban ott legyen a tudat, hogy ő reformatus, már a reformatus egyházhoz tartozóságánál fogva természetesen és szükségképpel tagja annak az ifjúsági szervezetnek is, melyet az egyház a maga ifjú tagjai számára szervezett. Ez a tény, ez a tudat az ifjúsági szervezeteket, köröket is valóban egyházivá teszi, az ifjak kötelességérzetét is munkás mozgalomba hozza, a megalakulást is könnyűvé, simává teszi! Itt semmi sem mesterséges és extra, de minden természetes, szerves és magától értetődő. Ez ifjúsági szervezetek egyháziasság szellemű s nemes hatású társas kört biztosítsanak az ifjúságnak. A pálya szerint szervezett ifjúsági körök gyűléseinek programjában az egyháziasság és vallás erkölcsi kultúra az alapszín, de a specialis pálya érdekei is méltatva legyenek. Szükségesnek tartom, hogy az egyháziasság követelményeit az ifjúsági köröknek nem csak fölolvassák, előadásai, tárgyalásai, de már alapszabályai is tudalmasítsák. Ime, a katolikus legényegyletek a vallásos momentumot nem helyezik annyira előtérbe, mint a jó társaság szempontját, mindazonáltal tagjaiknak a templombajárást és áldozást alapszabályilag is kötelességévé teszik. További részletekbe nem bocsátkozom s csak még azt jegyzem meg, hogy az egyházi gyülekezet localis ifjúsági körei, valamint a specialis pályák szerint szervezett ifjúsági körök egymással összekötötésbe hozhatók és hozandók is. Az egész

szervezetnek, hogy ismételjem, főfelügyelője a presbyterium s illetőleg a pap.

Végezetül legyen szabad gyülekezeteink még egy másik s ismét nagyjelentőségű szervére hívnom fel a figyelmet. E szerv: *a református nők egyháztársadalmi organizatioja*. E szervezkedést illetőleg rövidség okából csak néhány pontot állítok föl s ezeket, mint határozati javaslatot ezennel be is nyújtom:

1. Minden gyülekezetben az őszszes református nők az egyházi gyülekezet női társadalmát képezik s az egyháztársadalmi föladatak azon részét, mely már természeténél fogva legjobban női kéz által oldható meg, saját föladataknak tekintik. Ily föladatak például: a leánynevelés ügye, óvoda, gyermekkert, árvaház, protestáns diakonissák képeztetése a gyülekezetek számára, diakonissa intézet fülállítása Kolozsvártt (hol a kórházakban már is nagy tért foglaltak el a közönségesen „apácáknak” nevezett katolikus jellegű betegápolónők, kiknek betegápolásaiban katolikus és protestáns egyaránt nem egyéni ápolást, de a katolikus *egyház* betegápolását látja és magasztalja), a női szegénygondozás, templomok fölszerelése, egyházas megbizások, műsoros, jótékony, egyháztársadalmi őszejövedelek rendezése, a személyes gyűjtések, a templomi női éneklés fejlesztése, szegény sorsú konfirmálók számára konfirmatiói ruháról gondoskodás, stb. stb.

2. Minden egyes gyülekezet református női a szükséghez képest kerületekre osztva, az egyháztársadalmi női munkásság vezetése céljából a presbyterium megbizásából és papi elnöklet alatt nagyobb választmányt választanak, mely aztán saját elnökeit s a szükségesnek mutakozó tisztikart választja meg évenként. Minden ily választmányoknak örökös tagja a pap és tanácskozó tagja a presbyteriumtól évenként evégre megbizott presbyter. A választmány javaslatait, intézkedéseit a presbyterium hagyja helybe. A választmány kezeli a rendelkezése alatti anyagi eszközöket, fölviigyazza az általa létesített, vagy a felügyelete alá adott intézeteket, végrehajtja a presbyteriumtól jövő határozatokat, megválasztja az *egyházmegyei* választmányba (esetleg az *egyházkerületi női főválasztmányba*) képviselőit. Mindenik gyülekezet női választmánya a presbyterium jóváhagyásával tiszteletbeli tagoknak választhat oly férfiakat, a kik az egyháztársadalomnak éppen a nők által megvalósítandó föladataira nagyobb áldozatokat hoznak. A gyülekezet női választmányai a presbyteriumnak rendszeresen évi jelentéseket tesznek.

3. A gyülekezet női választmánya rendszeresen évi jelentést tesz az illető gyülekezet, vagy gyülekezeti kerület női közgyűlésének, valamint a presbyteriumnak is. Gondoskodás történik, hogy a közgyűlések, valamint a választmányi ülések egész alaphangja egyházasan emelkedett legyen. Ohajtandó, hogy e gyűléseken is az ügymenetet feltüntető jelentéseken kívül az evangéliumi protestáns vallásnak a keresztyén szeretetmunkát illető oldala fölvilágosítólag, kedélyhez szólólag, akaratébresztőleg, irányítólag tárgyalva legyen a pap és főleg a tagok által.

4. A gyülekezeti női választmányok elnökeiből s mindenik választmányoknak a viszonyok szerint meghatározandó számú küldötteiből alakul meg mindenik egyházmegyében az *egyházmegyei református női*

választmány, mely esperesi elnöklet alatt alakul meg évenként s választja meg elnökeit s szükséges tisztikarát. Az egyházmegyei női választmányoknak jogában áll magát oly kiváló buzgóságú nőkkel kiegészíteni, kik valamely gyülekezeti választmányoknak sem elnökei, sem küldöttei s így az egyházmegyei női választmányból kimaradnának. Férfi tagokat a gyülekezeti választmányok példájaként az egyházmegyei választmány is választhat. Minden egyházmegye női választmányának mindenkor tagja az egyházmegye esperese és a hivatalában legidősb főgondnok, továbbá: az egyházmegyei közgyűlés által evégre választott két egyházi és két világi egyén.

5. Az egyházmegyei választmányoknak feladata az, a mi a gyülekezeti választmányok föladata, csak szélesebb, egyházmegyei körben. Összekötő kapocs a gyülekezeti választmányok és az egyházkerületi főválasztmány között s így e választmányok tulajdonképpen középszemei az őszszes református nők egész egyházkerületünkön át szövődő organizatiojának. Jelentéseket, s rendszeres évi jelentést, valamint javaslatokat tesz nemcsak az egyházmegyei közgyűlésnek, de az egyházkerületi főválasztmányoknak is. Impulsusokat ad és közvetít a gyülekezeti választmányok és az egyházkerületi főválasztmány között. Az egyházmegyei szeretetmunkát és a szeretetmunka intézeteit felügyeli s ily intézeteket maga is létesít. Nagyobb terveik, actiojuk az egyházmegyei közgyűlés által hagyatnak helyben.

6. Az egyházmegyei választmányok elnökeiből s meghatározott számú küldötteiből alakul meg az erdélyi ev. ref. *egyházkerület női főválasztmánya*, mely az egyházmegyei választmányoknál föltüntetett norma szerint választja meg elnökeit, tisztikarát s egészíti ki magát női tagokkal és tiszteletbeli férfi tagokkal. E főválasztmány örökös tagjai a status curatorok, a püspök, az egyházkerületi főjegyző és director, továbbá az egyházkerületi közgyűlés által választott négy világi és négy egyházi egyén.

7. Az *egyházkerületi női főválasztmány* föladata az, a mi az egyházmegyei s gyülekezeti női választmányok föladata, csak szélesebb, egyházkerületi körben. Összeköttetésben áll az egyházmegyei s ezek révén a gyülekezeti nőiválasztmányokkal. Ezekből tájékozást nyer s ezeknek viszont tájékozást és irányítást ad. Egyháztársadalmi föladatak megoldásában, s intézetek létrehozásában itt a főválasztmány meg segítségére az egyházmegyei, sőt a gyülekezeti választmányoknak, amott pedig a gyülekezeti és egyházmegyei női választmányok támogatják az egyházkerületi főválasztmányt actiojában, intézetek létrehozásában, egész egyháztársadalmi munkásságában. Az egyházkerületi főválasztmány fontosabb terveit, talán célba vett alkotásait az egyházkerületi közgyűlés erősíti meg s az egyházkerületi közgyűlés tárgyalásainak egyik pontja éppen az egyházkerület női főválasztmányának jelentése lesz, mely az egyházkerület nőinek egyháztársadalmi tevékenységét fogja föltüntetni. A főválasztmány székhelye: Kolozsvár.

Tisztelt értekezlet! Ilyennek látom az erdélyi református nők egyháztársadalmi organizatioját. Ez organizatio az ő hármastagozatával (*gyülekezeti, egyházmegyei választmány és egyházkerületi főválasztmány*) az egész egyházkerület testén végig fonódó

nemes ideghálózat lesz, melyben egy nagyszabású együvé tartozásnak, solidaritásnak tudata munkás alkotó ereje fog circulálni. Nem csak itt-ott felmerülő, aztán elenyésző szórványos nőegyletekről van itt szó, de egy erőteljes nagy szervezetről, melyben ha lankadna valamelyik tag, a másiktól megelevenedik. A legkisebb tag is érezni fogja, hogy ő egy nagy hatalmas egésznek része. S az a tudat, az a szellem, mely az egész szervezetet átjárja, egyetlen fokon sem szűnik meg *egyházi tudat* és *egyházi szellem* lenni.

A *családatyái*, az *ifjúsági* és a *női* egyháztársadalmi munka itt föltüntetett organisatióját elfogadni kérem. Így látom biztosabbnak egyházi életünk fejlesztését s ezáltal Istenországának építését. A mi egyházi föladat, az nem lehet csak az egyetemesegyházból kivált a tömegetől elkülönült szabad egyletek föladata; mert a mi egyházi föladat, az minden egyháztagnak föladata, melynek megoldásában mindenkinek részt kell adnunk. A mi igazán egyházi szervezet, annak mindenkire ki kell terjednie. Azok a nemes erők, melyek eddig szabad egyletekben oly elismerésre méltólag érvényesültek, találjanak még méltóbb mezőt a mi valóban egyháztársadalmi szervezeteinkben.

Kérem a tisztelt Értekezletet itt előterjesztett javaslataimat elfogadni s megtenni a lépéseket, hogy azok effektuáltassanak is. Mert hasztalan beszélünk, ha nem cselekszünk. Mint tegnap megnyitó beszédemben is hangsúlyoztam: realisálnunk, megvalósítanunk kell.

Irodalom.

Könyvismertetés.

Református Temetési Énektár Szerkesztette: *Novák Lajos* theol. tanár és főiskolai lelkész Sárospatak. Trócsányi Bertalan bizománya. 1900. kis 8-ad rétt. I—VI. + 74 l. Ára 1 kor. 40 fillér.

(Folytatás.)

Gyenge a Dunántuli énekes könyvből átvett: „*Csak búborék*“ kezdetű ének is (18. l.), különösen az 1. vers a rossz rímelés miatt. Míg ugyan onnan egy jó kis záró éneket ismét megront ez a két sor:

»S majd, ha e siron inneni
Lakásunkból ki kell menni«.

(20. l.)¹ mert itt ez erőltetett rímelésen kívül még szótagot is vág ketté az ütem. Éppen ezen eset forog fen a: „*Ment vagy*“ kezdetű ének (24. l.) két utolsó sorával is.

Több darab van átvéve és átdolgozva az *Erdélyi Énekes Könyvből* is. Így: a CCXXII. D. *Megilletődve...* mely elég jó átdolgozása, kivéve e sort:

»Ha egy társunkat a koporsó főd be«.

A CCXXIV. D. *Hirdettesd uram...* egészen jó átdolgozásban jelent meg. (6 l.) Hasonlóképen előnyére vált az átdolgozás a CCXXXIII. D.-nek is. Útas vagyok... Itt: *Csak bujdosunk*. (26. l.) Azonban ennek a dallama a LXI. Zsoltár (Kiáltásom) dallamára megy és nem a XXXVIII. Zs. dallamára, mely (Haraognak) a mi énekes könyvünkben fel sincs véve.

Úgyan erre is lehet énekelni, mert a kettő egészen egyforma méretű. Legszébb átdolgozás, mi szerintünk a CCCXXIX. dicséretünknek (oh jaj a gyászos hang) az átdolgozása, mely így egy egészen szép kis énekké változott Címe: *Oh, mi panaszhang?* (29. l.)

És most áttérhetünk az *eredeti darabokra*, melyek részben itt látnak először napvilágot. Ezekről általánosságban kimondhatjuk, hogy közülök több igen szép és megható. Valami benső mély érzés vonul át rajtuk, a mi a vallásos költészet első rangú termékei közé emeli. Ilyenek:

Nyugalmat, Isten, (11. l.) *Drága élet semmivé lett* (11. l.) *Kórágyunkban, kemény...* (15. l.) *Eltávozó kedves halott* (20. l.) *Jaj de mulandó* (28. l.). Ennél azonban a két utolsó versszakban előforduló „oh és jaj“ szócskák kiigazitandók. (34. l.) *Eltáradva, elepedve...* (34. l.) *Oh, mi busan, oh, mi, fájva*. (41. l.) „*Atyánk tekints le*. (50. l.) *Oh, koporsó néma tára* (53. l.) *Jajszó helyett, hála ének* (58. l.)

Van ezeken kívül még egy pár figyelemre méltó, — mondjuk — jó közepes darab, a mely némi változtatásokkal, szintén használhatóvá válnék. Többek között: *csak egy perc földi létünk* (9. l.), melyet főként a dallama emel. *Gyors szárnyakon száll az élet* (16. l.), *Fogadd, fogadd öledbe* (35. l.) *Áradjatok, áradjatok*. (7 l.), melyet azonban kár, hogy ront ez a két lapos sor:

Mélységes rejtekekből
Vérző szüle-szívekből!

a mely egyébiránt, a megfelelő helyen minden versszakban (kevés változtatással, de hasonló rossz rímekkel) ismétlődik. *Zápor se kell, — mégis ázunk*. (55. l.) és ezeken kívül még egy pár darab, a mely szintén figyelmet érdemel.

Végül vannak gyenge szövegek is, melyeknél vagy a tartalom vagy a forma nagyon közönséges, úgy, hogy alig érdemelnek említést. Mutatóul ezekből is idézünk egy néhányat.

Igy: *Égi jó atyánk*. kezdetű, melyben, a hangulat keltő „oh — és jaj“ szócskák mellett ilyen versszak is van:

Bátoríts, nyugtass, Élettel biztass
E muló hazában;
Részeltess ott fenn, Hallhatatlanságban! (15. l.)

Ilyen gyenge külsőjü és tartalom nélküli az: *Im-már ő elmenekvék* (17. l.) és *Bármint remeg* (21. l.) című két ének is. Ez utóbbiban ilyen rímek vannak: «szivünk — hívünk» stb

Nem különb az általános rész V. czim 11. éneke sem, mely így kezdődik:

„Örök élet drága reménye Emeld fel szivünk *mennyéjbe* (38. C.) És nagyon gyengén szárnyal ugyanitt a 13. ének is, ime

»Húnyt kedvesünk! Mindörökre
Béföd már a síröböl
Búcsúzóul szivünk gyöngye
Im, patakként özönöl«.

Az alkalmazott rész 2. darabjában is a „bánatos melódia“ ilyen formában nyer kifejezést:

Jaj, hogy jajong, jaj, hogy nyögell
Bús siralma, *jajja* felénk *lővell.* (41. C.)

Továbbá: *Húll, húll a lomb* kezdetű, különben tetszetős, alkalmi éneket (59. l.) Szintén rontanak az az ilyen kifejezések:

Sárgult lomb lől az élet fáján...
És: Fúj, fúj a szél, *búsan zörögnek*
A fák kiosztott ágai...

A *függelékben*, a *virasztók éneke* (61 l.) *Lelkészs felett* (68. C.), *Tanító felett* (69 l.) szintén a jobb darabok közé sorozható.

Ezek után átadjuk a szót zeneértő kollegáknak, kijelentvén azonban, hogy nézetével egészen egyetértünk, mert az egyes szövegek dallamát jelen létünkben próbálta ki és mi az ő véleményét teljesen osztottunk s osztjuk ma is. Ime

Az *Énektárban* közlött darabok közül 12 van hangjegyekre átírva — zenésítve. A többi darab vagy az Erdélyi Énekes könyvből, vagy a Magyarországi Énekes könyvből vett dallamokra énekelhető; némelyik pedig a 12 új dallam valamelyikének a nótájára megyen

Az új dallamok zenei érték tekintetében három csoportra oszthatók:

Első csoportba esnek azok, melyek jelen alakjukban teljesen használhatók, — sőt mondhatnók — kifogástalanok.

Második csoportba azok tartoznának, melyek *némi átalakítással* lennének használhatók; és a *harmadik csoportbeliek* — ha egészen át nem alakítatnak — kihagyandók, értéktelenek.

I. A gyűjtemény gyöngye, s meghatóan szép darab *Térj pihenni fáradt vándor* (23. l.). Ez a „Gálya rabok énekének“ dallamára megy. Csupán egy vers-szaktól áll, de erre a dallamra lehet énekelni mindazon énekeket melyek a XLII. Zsolt. dallamára énekelhetők, s így a szép dallam jól használható. Ezután jö: *Csak egy perc földi létünk.* (9. C.) *Jézus fő fő reménységünk* (8. l.) *Az elválás bűja alatt* (22. l.) *Fogadd fogadd öledbe* (35. l.) *könnyű legyen.* (39. l.) *Az élet csak tüst és pára.* (43. l.)

II. Kissé nehezebb menetűek, s így módosításra várnak: *Jaj — de ömlik* (44 l.), melynek dallama majdnem azonos az Erd. Énekkönyv LXVI. s dallamának *kórágunkon kemény párnán* (15. l.) *Forró sóhajtasok* (33. l.)

III. Egészen kihagyandó, vagy másként zenésítendő: *Oh, mi nehéz jajszó* (13. l.). Az első felének, akár milyen menetben énekeljük, egy *világi dalra* emlékeztető melódiája van, a második fele szintén ismeretes hangzásu. Nincs meg benne a halotti ének komolysága, vallásos jellege. Végül a: *Temessük el a halotakat,* (32. l.) kezdetű darab zenéje nem egyéb, mint 32 hangjegy vonalra rakása — a nélkül, hogy valamit kifejezne.

A többi dallamok, mint említők — Énekes könyveink egyik-másik szép énekének a dallamára énekelhetők. Nevezetesen, az Erdélyi Énekes könyvből a következő énekek dallamai vannak átvéve:

a) *Dicséreték:* XV XLIV. LXVI LXX. XCII.

b) *Zsoltárok:* XLII. XC. LXXVII. LXXXIV

Több dallam van átvéve a magyarországi énekes könyvekből is, de csak hivatkozással, hangjegyek nélkül. Ez pedig hiba ránk erdélyiekre nézve, éppen úgy, mint a királyhágón tuliakra, a mi énekes könyvünkől átvett dallamokra való hivatkozás, mert, hogy használhassák, mindkettőnek be kellene szerezni különösen az énekes könyveket, különben az esetleg szép darabok nem lesznek hozzáférhetők

* * *

Összegezve az elmondottakat, kimondhatjuk, hogy *Novák* Lajos nagyon hasznos szolgálatot tett énekgyűjtemnek, különösen pedig a halotti énekgyűjtemnek, midőn Ének Tárát kiadta. Hivatva lesz e kis gyűjtemény arra, hogy egyelőre kiszorítsa a sok, kétes értékű fércmunkát, majd pedig, megrostálva az élet által hogy jobb darabjai bele kerüljenek az új Énekes Könyvbe. És itt megemlékezünk egyik tekintélyes napi lap egy tárcacikkéről, melyben a megújított, jobban mondva, átdolgozott bibliákról van szó. Elmondja itt cikkíró, hogy a kálvinistáknak egyik erősségük, melyben ma gyar nemzeti jellegük dominált, a Károli féle biblia volt. Büszkek lehettek erre, mert a magyar nyelvnek annyi szépsége, zamatja, eredetisége volt meg benne, mint sehol másutt egy könyvben. Az új átdolgozás sokat veszített e tekintetben.

Ám, mi nem akarunk elfogultak lenni az új átdolgozással szemben sem, de jó előre felemeljük szavunkat, nehogy az új Énekes Könyvről is majd így nyilatkozzék valaki. Hadd maradjanak meg abban régi szép és jó magyaros énekeink inkább úgy, mint vannak, semhogy kozmopolita, színtelen darabokkal cseréltessenek ki, vagy modern köntösbe bújtassanak. A *Novák Lajos* gyűjteményében sok jó darab van, de van sok gyenge is. Érvényesüljenek a jók, de hulljanak el a gyengék, mert mint szerző nagyon helyesen mondja: „temetési szertartásunk tisztessége a fő dolog.”

Vajda Ferenc.

Különféle rovata.

Dr. Bartók György püspökünk **Sepsi-Szent-Györgyön.** A főt. püspök úr jun. 20-án meglátogatta sepsi-szent-györgyi híveit. A pálya-udvaron a fogadók között ott voltak a Mikó-kollégium, az ev. ref. consistorium és a dalárda, az egyesület, saját zászlóik alatt és a környéknek számos lelkésze. A nagy és diszes közönség lelkes éljenzéssel fogadta a kocsijából kiszálló főpásztort, kit a perronon *Málik* József főgondnok üdvözölt és hívott meg vendégül az egyházközség nevében. *Bartók* püspöknek őszinte örömtől és szeretettől áthatott válasza után, dr. *Bodor* Tivadar, mint a «Székely Mikó-kollégium» képviselője üdvözölte a püspököt.

Pompás menetben vonult be ezután a püspök, négyes fogatán a városba, melynek utcáit zsufolásig megtöltötte az ünneplő közönség és tanuló ifjuság. A Kossuth téren, a Rákóci-induló elhangzása után, ifj. Gödri Ferenc polgármester tartotta meg hatásos üdvözlő szónoklatát.

Bartók püspök ismételve mondott megható köszönetet a nem várt szives fogadtatásért, kérve a polgármestert, és általa a város polgárságát, hogy halad-

janak a szabadság és művelődés megkezdett útján továbbra is.

Virágzapor kísérte a püspököt innen *Révay Pál* ev. ref. lelkész lakására, kinek rövid üdvözlő szavai után zártkörű villásreggelit tartottak. Majd a küldöttségek hosszú sorát fogadta Bartók püspök, mindegyiknek üdvözlő szónokát emelkedett szellemű válasza méltatta.

Délelőtt 10 óráig tartottak a deputációk, melyeknek végeztével isteni tiszteletre gyűlt az ájtatos közönség.

A különböző küldöttségek nevében beszéltek: *Tusa Gyula*, kir. pénzügyigazgató, *Szilveszter Dénes*, kir. járásbíró, *Ujvárosi József*, az ev. ref. kollégium elöljárósága és tanári kara nevében *Szentiványi Miklós* alispán a vármegye nevében, ifj. *Gödrösi Ferenc* polgármester a város, *Szentiványi Miklós*, az unitárius egyházmegye nevében, *Vén Mihály*, esperes az egyházmegye nevében.

Ifj. *Benedek János*, mint *Sepsi-Szent György* város ifjúságának szónoka, lendületes, szép beszédben, mint hazafit üdvözölte a püspököt.

Imát *Tárkányi György*, ref. vallástanár mondott.

Bartók György püspöknek magas színvonalon álló beszédét — melyben a keresztény összetartásra buzdított — mély figyelem közt hallgatták végig.

Délután két órakor mintegy kétszáz terítékű bankett volt az *Orosz Lázár* vendéglőjében.

Délután még egyháztanácsi gyűlés volt, melyen *Bartók püspök* elnökölt. A szép és fényes ünnepélyt este majális fejezte be a városház nagy termében.

Sepsi-Szt.-Györgyön befejezett látogatása után *jun. 21. dr. Székely György* országgyűlési képviselő négyesfogatán s számos szentgyörgyi hívei kíséretében indult el Ilyefalva felé. A szemérmes határszélen már várta az ilyefalviak impozáns bandériuma. Ilyefalva határán pedig az egyház és község képviselője, élükön *id. Gál István* egyházi főgondnokkal. Innen hosszú sorban vonult be a menet a községben felállított díszkapuig, hol a tüzoltó-egylet s a község lakossága várta. Itt *Pelke Ferenc*, *László Lukács* és *Szabó Jenő* lelkészek üdvözölték a püspököt. A püspök az egyháztanács tagjainak jelenlétében tartotta meg vizsgálatát, mely igen kedvező eredménnyel végződött, a melyben az egyház ügykezelése rendben találtatott s a már majdnem egy év óta húzódó feszült viszony, mely úgy a társadalmi, mint az egyházi élet megbénításával fenyegetett, igen szépen simult el a püspök tapintatos és bölcs közbenjárása folytán. A *úr. Székely György* országgyűlési képviselő házában elköltött villásreggeli után *dr. Bartók György* püspök Brassó felé folytatta útját.

Ferenc Ferdinánd trónörökös házassága. *Ferenc Ferdinánd*, főherceg, morgantikus házasságra lépett *Chotek Zsófia* grófnővel. Ez a morgantikus házasság abban áll, hogy vele nem egyenlő rangu, nejét illetőleg lemondott a császári koronáról, valamint a házasságból születendő gyermekek részére a trónöröklésről. E lemondást *jun. 28-án* esküvel nyilvánította a Burgban, ő felsőge és az udvari méltóságok előtt.

Évzáró ünnep. Az ev. ref. collegiumban folyó hó 23-án zárták be az iskolai évet ünnepélyesen, elő-

kelő közönség jelenlétében. Az ünnepélyen részt vett *dr. Bartók György* püspök úr is. A gyülekezet éneke után *Biró Sándor* vallástanár mondott hálaadó imádságot. Azután következett a segélyt és jutalmat nyert tanulók hosszú névsora. Miután teljes volt az öröm, bezárta az évet *dr. Sárkány Lajos* igazgató tartalmas, lelkes, hazafias beszédével. — A szóbeli érettségi vizsgálatok 25—27-én folytak le, a kormányt *dr. Hegedüs István* képviselte.

**Az udvarhelyi reform. egyházmegye es-
perese és az udvarhelymegyei alispán.** Az udvarhelyi reform egyházmegye ez évi tavaszi közgyűlésén *Menyhárt András* esperes beszédet tartott, melyben feltüntette a szomorú vallási állapotokat. Beszédét ezen komoly és a tényeknek megfelelő szavakkal kezdette meg:

Kedvezőtlen kilátások között nyitom meg egyházmegyei közgyűlésünket; mert most már nemcsak a jelek mutatják, de tények igazolják, hogy midőn elhangzott a *Pax*, nem a szív teljességéből szólott a száj. Mert nem tudom elhinni, hogy bárki is felsőbb hatósága engedélye nélkül olyanokat tegyen, melyeket még a középszerű felfogás is elítél. Az a hangoztatott *Pax* csak morfiun akart lenni a protestánsok számára, hogy az alvók mellett annál szabadabban üzérkedhessenek a lélekvásárlók.

Felemlíti aztán a dobói egyház szorongatott helyzetét. Azt is említi, hogy az ottani hét tanköteles gyermek magánoktatását eltiltotta a vármegye tanfelügyelője, zúgiskolának minősítette a magánházi oktatást. Az okleveles lévitánkat 100 korona büntetéssel tiltotta el a tanítástól, s a reform. gyermekeket kényszerítette, hogy a vágási kath. iskolába járjanak.

Ez a kemény beszéd nem tetszett Udvarhely-vármegye alispánjának. Ezért aztán a következő átiratot intézte *Menyhárt András*, espereshez.

Udvarhelyvármegye alispánjától.

Sz. 12. 1900.

alisp. elnöki.

Nagytiszteletű *Menyhárt András* ev. ref. esperes urnak.

Az „Erdélyi Protestáns Lap“ folyó évi 22-ik számában „Az udvarhelyi egyházmegyéből“ cím alatt megjelent cikkében többek között a következők foglaltatnak:

Menyhárt András esperes megnyitójában rámutat arra, hogy a híres „pax“ jelszó csak szemfényvesztés volt, mert hazánkban a felekezeti béke nagy mértékben meg van zavarva, mi a vezetők titkos és hallgatóságos jóváhagyása nélkül nem történhetett volna meg. Ez hazafiatlanság. Óva inti paptársait, hogy e ténnyel szembe ne álljanak, ne kövessék, vezérelje tetteiket most is a Krisztusi szeretet. Minden ponton megkezdődött a támadás, különösen a filiai és diaszporákban, s ezek között is különösen Dobóban foly a lélekhalászat. Itt az ultramontanoknak még a tanfelügyelő és a megye is tolja szekerét. stb.

Mint a vármegye első választott tisztviselője, nem mellőzhetem hallgatással ezen teljesen alaptalan vádat, mely tendenciózus irányával nemcsak alkalmas arra, hogy a vármegye vezetőségét hamis világításban tüntesse fel, de alapjául szolgálhat annak is, hogy a minden ponton kívánatos felekezeti békét, mely különben a megnyitói beszédben is hangoztatva van, komolyan veszélyeztesse.

Ismerve az ev. ref. egyháznak, melyhez tartozni nekem is szerencsém van, szellemét és irányát, s ismelve nagytiszteletű esperes urnak már magában a

magasabb egyházi elhivatással egybekötött felelősség általi irányított gondolkozását: hajlandó vagyok a megnyitó beszédben megnyilvánuló és a vármegyére nézve határozottan sértő állásfoglalást a cikket író bögözi ev. ref. lelkész tévedésének tulajdonítani. Hajlandó vagyok erre annál is inkább, mert nincs két ségem az iránt, hogy e felhozott azon állítás, mintha a vármegye, mint bármely felekezeti szempontoktól való befolyás alól teljesen független közhivatali testület az ultramontán érdekek szekerét tolná: teljesen valótlan, minden legkisebb alapot nélkülöző s épen ezért elítélendő ferdítésnek minősíthető. Melylyel szemben és az igazság érdekében, nemcsak mint a vármegye alispánjának, de mint az ev. ref. egyház kötelekébe tartozó és annak jól felfogott érdekeit mindig kiváló figyelemben tartó tagnak is, határozottan tiltakoznom kell.

Mielőtt tehát azon szándékomat, mely szerint a fennforgó ügyben püspök úr ő méltóságának beavatkozását kikérjem, megvalósítanám, van szerencsém nagytiszteletű esperes urat hivatalos tisztelettel felkérni arra, hogy a mennyiben a jelzett közlemény nem híven lett a cikkíró által reprodukálva, annak helyreigazítását ugyanezen lap legközelebb megjelenő számában közzétenni, s hasonló esetek jövőre való előfordulásának elkerülése céljából megfelelően intézkedni sziveskedjék. Azon nem remélt esetben pedig, ha a közlemény tartalma nagytiszteletű esperes úr intencióinak és elmondott szavainak tényleg megfelelő: kérem szives és lehetőleg sürgős értesítését azon célból, hogy a vármegye megsértett tekintélyének helyreállítására további lépéseket megtehessem.

Sz.-Udvarhely, 1900. évi június hó 2. án.

Dr. Damokos Andor.

alispán.

Az esperes aztán erre ezt válaszolta:

Nagyságos

Dr. Damokos Andor alispán urnak.

Sz.-Udvarhely.

Hivatkozással 12—1900. számú átiratára, melyben az „Erdélyi Protestáns Lap“ f. évi 22-dik számában megjelent s nem általam írt cikk tartalmáért nyilatkozatra hív fel s utasít, hogy ha szavaim nem híven vannak abban roduálva, a helyreigazítást a lap legközelebbi számában tegyem közzé; hasonló esetek jövőre való előfordulásának elkerülése céljából megfelelően intézkedjem: van szerencsém hivatalos tisztelettel kérni, hogy hasonló átiratoktól méltóztassék megkímélni. Mert ugyan hol van a törvény, melynek alapján az udvarhelyi ev. ref. egyházmegye esperesét kérdőre lehetne vonni egy hírlapi cikkért, melyet nem írt? Vagy melyik §-ban fordul elő azon alispáni jog, hogy az ev. ref. esperesnek utasítást adjon a fennforgó esetben való intézkedésre?

Méltóztassék a törvény rendes útján a vármegye megsértett tekintélyét helyreállítani s majd meg fog győződni, hogy milyen alaptalanul voltam megtámadva.

Az udvarhelyi ev. ref. egyházmegye esperesi hivatalától. Kecsetben, 1900. június 9. én.

Menyhárt András s. k. ref. esperes.

Székelység oláhositása. Az oláh közművelődési egyesület fiókegyesületet szervezett Csík- és Háromszék megyékben.

Kle ikális hetvenkedés. A *Békésmegyei Hir-lap* írja a következőket: Nagy izgatottságban van Szeghalom vidéke egy nyíltéri nyilatkozat miatt, a melyben a következők láttak napvilágot:

Riggel Zoltán hírlapkiadó és *Király* Imre óras szeghalmi lakosok jelentkeztek *Szabó* Sándor szeghalmi r. kath. plébánosnál a végből, hogy a ref. vallásra való áttérésüket bejelentsék; mire *Szabó* ezen kérelmükre azt mondta nekik: *Még maguk akarnak*

valamit, hiszen minden tisztességes ember katolikus, látja, Csánki ügyvéd és Csánai főszolgabíró is református papnak a fia s mégis katolikus leányt vett el. *Aki nem katolikus, az menjen rabolni, gyilkolni.*“

A szocialisták és a néppárt. Az országgyűlés néppártja átiratban hívja fel a szocialdemokrata-párt vezetőségét, hogy a néppárthoz csatlakozzanak. Mert a néppárt programjában megvan a szocialisták megvalósítható kívánsága. A szocialisták pártvezetősége visszafog írni, hogy nem csatlakoznak.

Lelkészválasztás. „A görgényi ref. egyházmegyében, Abafáján f. évi június hó 24-én tartották meg a lelkészválasztást, mely alkalommal egyhangulag választották lelkészükké Imre Árpád temesvári ref. segédlelkészt

Évzáró vizsgák. A kolozsvári reform. egyházközség fiú és leány iskolái jun. 18—27 napjain tartották meg az évzáró vizsgákat a külmagyar utcza, a nagy utcai templomokban és a szén-utcai iskolában, nagyszámu hallgatóság jelenlétében

Tanulók száma: 725

Óvodába járók száma: 182

Összesen 907

Reform. 684, róm. kath. 85, gör. kath. 10, unitárius 28, izrael 36, luth. 9.

Gyászhir. Részvétellel írjuk, hogy *Kovács Gyula*, Nagyenyed polgármestere, anyaszentegyházunk lelkes tagja, elhalt f. hó 23-án. Nemcsak a város évkönyvei vannak tele működése emlékeivel. A társadalom minden intézményében vezető volt. Alig van segélyre szoruló ember, ki benne jötevőjét, alig van árva, ki benne édes atyját nem találta. Nem volt sem szó, sem tett, sem gondolat, ha közügyre tartozott, mely őt ne érdekelte, figyelmét elkerülte volna. Türelme, jó kedélye, szeretete kifogyhatatlannak látszott. Valóban nagy ürességet, nehezen pótolható veszteséget hagy maga után hátra. Temetése f. hó 25-én volt. A gyászszertartást végezték dr. Bartók György, püspök, Szilágyi Farkas és Jancsó Sándor, n.-enyedi lelkészek.

Kun Bertalan, a tiszánineni evang. reform. egyházkerület püspöke, jun. 10. én ünnepelte miskolci lelkészkedésének 50 éves évfordulóját. Az Úr szolgája 60 év óta viseli a protestáns papi palástot, s 50 éve, hogy egy helyen vezeti az Úr népét, mely most is azzal a tisztelettel veszi körül, a melylyel körülvette akkor, a midőn, mint ifjú végezte a lélek dolgait

Az ünnepben mi is résztveszünk lelki örömmel.

A csonka és kegyelem év. Antal Gábor, dunántúli reform. püspök szabályzatot dolgozott ki, s tárgyalás végett megküldötte egyházmegyéinek. Főbb pontjai a következők.

A csonka év a halálozás napjától, a legközelebbi március, illetve szept. 30-ig terjed; a kegyelem év a csonka év lejártá után egy teljes év. A csonka év jövedelme felerészben az özvegyé, felerészben a kis- és nagykoru gyermekeké. Az özvegyen és a törvényes gyermekeken kívül más rokonoknak a csonka év jövedelmére igényük nem lehet. Ha csak özvegy maradt, gyermekek nem: a jövedelem egészen az özvegyet illeti. Ugyanez áll a kegyelemév jövedelmére nézve, azzal a különbséggel, hogy abból a nagykoru gyermekek nem részesülhetnek. A csonka és kegyelemévben az adminisztratort a jövedelemre jogosultak tartoznak fizetni. A jogosultaknak szabadságukban áll a megválasztott jogutóddal kiegyezni. A kiegyezés írásba foglalandó és csak esperesi megerősítés mellett válik érvényessé.

Egy érdekes tanító búcsuja. Gunesch Károly, a kolozsvári lutheránus egyházközség elemi iskolájának 1854 év óta, az 1-ső osztálynak ügybuzgó tanítója, tartotta búcsu vizsgálatát, f. hó 24-én, a templomban, nagy közönség jelenlétében. A tanítványok nagy serege járult az ősz mester elébe, hogy lerőjja

a hála és tisztelet adóját az ősz mester iránt. A tisztelességgel végzett munka után vonult nyugalomba az ősz mester. Nemesen végzett munkája után mi is üdvözljük.

Jogi előadások az eperjesi theológián Az állam és egyház szerves kapcsolata szükségessé teszi, hogy a theologusok is szerezzenek jogi ismereteket is. Ezen ismeretek szükségét látta be az eperjesi jogakadémia tanár-kara, s kimondotta, hogy minden tanév második felében egy heti 2 órás special kollégium vétessék fel a jogakadémia tanrendjébe és pedig felváltva a *magyar közjog* és a *magyar magánjog* köréből, melyeket a theologusok a joghallgatókkal együtt hallgathatnak, és a hallgatás indexükben igazolható. A kollégiumok a következő általános címetek fogják viselni. Válogatott kérdések a magyar közjogból, — a magyar magánjogból.

Hálás köszönet. Tudvalevőleg a marosugrai, minden vagyonnélküli szegény ref. egyházköztség egy ritka buzgalmu s áldozatkész pártfogót nyert gróf *Haller Györgyné*, szül. *Bethlen Ilona* grófnőben.

A nemes grófné eddigi becses adományait ősi erényekre valló, szép áldozatkészséggel gyarapította akkor, midőn a folyamatban levő templom-, torony- és papilak-építési szükségleteinek fedezésére 1000, azaz ezer korona összeget volt kegyes ajándékozni. Ezen ritka szép tettét megtoldotta azon szíves ígérettel, hogy a még hiányzó összeg előteremtésére minden irányban készséggel támogatni fog. Az igazi vallásosságnak ily irányban való megnyilatkozása nem szorul dicséretre, magában hordja az elismerésnek minden kellékeit.

Fogadja a kegyes grófné a szegény marosugrai ref. egyház nevében leghálásabb köszönetemet.

Maros-Ugra, 1900. jun. 15. *Nemes Árpád*, küllői esperes, ref. lelkész.

Hivatalos rész.

2587—1900. PÁLYÁZAT.

A romániai egyházmegyébe kebeleztetett *ploesti* lelkész-tanítóságra pályázat nyitattik.

Ez állomás a következő köteleességekkel van öszszekötve:

1. Minden papi és tanítói teendőnek a fennálló törvények és megadott utasítások értelmében leendő végzése

2. Az iskola fűtésével és világításával járó kiadások fedezése.

3. Az iskolában a román és német nyelveket is tanítani vagy ezek tanításáról gondoskodni.

Javadalma:

1. A missió alaphól évi 400 (négy száz) forint évnegyedenként utólagos részletekben.

2. Ha esperesi úton igazolja azt, hogy az iskolában szabályoknak megfelelően, pontosan és sikeresen tanít, tiz tanuló után 100 frt, — tiz-tizenöt tanuló esetében 150 frt. 15—20 tanköteles esetében 200 frt jutalmat utalványozand ki az igazgató-tanács évnegyedenként a tanulók számának megfelelő részletekben. Megjegyzendő, hogy a sikeres tanításért járó jutalom csak az iskolába feljáró és tényleg oktatásban részesülő magyar tankötelesek után fizetetik.

3. A hívek adományából 220 frank, melynek értéke mintegy 100 frt.

4. Tandíj a módosabb gyermekektől havi 2 frank,

a kevésbbé módosoktól havi 1 frank. A szegénysorsuak ingyen tanítandók.

5. Stóla jövedelem: Keresztelés a templomban 1 frank 50 bán, háznál 4 frank. Esketés templomban 5 frank. háznál 12 frank. Temetés³ ad rendű: 4 frank; 2-od rendű 5 frank; 1-ső rendű 12 frank. Anyakönyvi kivonatokért 1 frank 50 bán. Az urvacsoza osztások alkalmával begyülő persely-péncz az urvacsozát kiosztó lelkészt illeti.

Az egyháznak joga van, a tandíj s stóla jövedelmeket, ha az egyház és iskola gyarapodhatásának érdeke úgy kíváná, — Igazgatótanácsunk jóváhagyásával — lennebb szállítani.

Szabályszerűen flőszerezelt folyamodványok főtiszt. püspök aa-hoz f. évi jul. hó 20-ig beadandók

Az erdélyi ev ref. egyházkerület igazgatótanácsától.

Kolozsvártt, 1900. június 28-án

Dr. Bartók György,

elnök

Dr. Kádár János,

titkár.

692—1900.

PÁLYÁZAT.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben az udvarhelyi egyházmegyébe kebeleztetett *bikafalvi énekvezértanítói* állomására pályázat hirdettetik

Ezen állomás évi javadalma, gazdasági épületekkel ellátott lakáson kívül 384 kor. értékű kepe és kanonika porció haszonélvezete és 416 kor. államsegély.

Pályázati határidő folyó évi július hó 22. Folyamodványok nt. Menyhárt András esperes afiához küldendők Kecsetbe (u. p. Sz Udvarhely).

Kolozsvártt, 1900. június hó 27-én.

Dr. Bartók György,

erdélyi ev. ref. püspök.

717—1900.

PÁLYÁZAT.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerületben az küllői egyházmegyébe kebeleztetett *Királyfalui kántortanítói* állomásra pályázat hirdettetik.

Javadalom: tisztességes lakás és gazdasági épületeken kívül 700 korona, mely áll. szántók haszonélvezete, termények és kepeből.

Köteleességei az egyházi törvényekben előirt kántori és tanítói teendők teljesítése

Pályázati határidő 1900. július 22-e. Az állomás minél előbb elfoglalandó.

Kellőleg felszerelt folyamodványok nt. Nemes Árpád esperes aához Maros-Ugrára küldendők.

Kolozsvártt, 1900. június hó 27-én

Dr. Bartók György,

erdélyi ev. ref. püspök.

135—1900.

MEGHIVÓ.

Az erdővidéki egyházmegyének folyó év, július hava 16-án, d. e. 9 óraker kezdődőleg Bölönben megtartandó rendes közgyűlésére a t. tagokat van szerencsém hivatalos tisztelettel meghívni.

Tárgyak: 1. esperesi megnyitó és jelentés az egyháztanulmányokról. 2. Főjegyző előterjesztése a tanács működéséről. 3. Tanügyelőadó jelentése. 4. Pénztárnoki jelentés az egyházmegyei és orsz. özv. árva pénzekekről. 5. Számvevő előterjesztése az egyházközségnek számadásairól. 6. A kiküldött bizottság előterjesztése a zsin. törvény 27. 40 és 10.) §-aiban elrendelt szabályrendeletekről és ezek megalkotása. 7. Énekvezéri bekebelezés. 8. Kérelmek, észrevételek és indítványok tárgyalása.

E gyűlésen istentiszteleti szolgálatot végez tiszt. Boc József bodosi lelkész aa.

Fölkérem lelkésztársaimat, hogy a képviselő urakat e gyűlésre meghívni szíveskedjenek.

Közép-Ajta, 1900. év június hó 21-én.

Kövér András,

ref. esperes